

Ārlietu ministrija

Ārlietu ministres ziņojums

par paveikto 2024. gadā un
iecerēto darbību valsts ārpolitikā un
Eiropas Savienības jautājumos 2025. gadā

Foto: Evija Trifanova,
Valsts kanceleja

Baiba Braže

Latvijas Republikas ārlietu ministre

Šis ziņojums par ārpolitikā paveikto un plānoto ir ministrijas kolēģu – ārlietu dienesta – kopdarbs, un viņiem arī saku milzīgu paldies par zināšanām, nesavtīgo darbu, patriotismu, profesionālismu un pozitīvo attieksmi.

Šī gada laikā esmu vēlreiz pārliecinājusies par Latvijas skaidrumu un bagātību – daudzajiem talantiem, uzņēmīgajiem cilvēkiem, gudrību un viedumu, mūsu valsts mīlestību. Tāpēc mūsu dienestam ir gan prieks, gan gods izmantot visas iespējas, lai aizstāvētu un pārstāvētu mūsu valsti, audzētu tās turību un pārliecinātu citus par mūsu sasniegumiem. Mēs to darām ar karstu sirdi un vēsu prātu.

Izaicinājumu netrūks arī nākamajos gados.

Krievijas politika ir karš, tuvākajos gados tā nemainīsies. Tas nozīmē, ka ilgtermiņa saspīlējums ar Krieviju, tās draudi un vēlme gūt iekšpolitisku ietekmi ir jaunā “normalitāte”, kas attiecas uz pilnīgi visiem Latvijā un sabiedrotajās valstīs – uzņēmējiem, valsts un pašvaldību iestādēm, visiem iedzīvotājiem.

Mūsu nostāja ir skaidra – turpināsim stiprināt savu drošību un gatavību atvairīt draudus, ierobežot Krieviju, vairot atbalstu Ukrainai, darīsim to visā pasaulē, izmantojot visas diplomātiskā darba iespējas.

Tas nozīmē, ka biznesa un citu attiecību pārtraukšana ar Krieviju un Baltkrieviju, braucienu un ceļojumu izbeigšana uz šīm valstīm, Krievijas ietekmes un klātbūtnes mazināšana itin visur eiroatlantiskajā vidē, sankciju stiprināšana un to ievērošana burtā un garā ir mūsu visu uzdevums un ikviena cilvēka atbildība. Darīt to, kas jādara, lai mūsu valsts un sabiedrība būtu drošāka un turīgāka.

Tāpēc liels paldies sabiedrotajiem un draugiem, valdības iestāžu kolēģiem, deputātiem, mūsu bruņotajiem spēkiem, drošības iestāžu, robežsardzes, muitas, policijas un daudzu citu kolēģu darbam. Paldies Latvijas un starptautiskajiem žurnālistiem, pētniekiem, aktīvistiem, kuri ar faktu un pētījumu palīdzību notur starptautiskās un Latvijas sabiedrības uzmanību par augstākminētajām tēmām.

Esmu braukusi uz mūsu ārējām robežām, tikusies ar uzņēmēju, eksportētāju, darbadevēju, tehnoloģiju asociācijām, uzņēmējiem, zinātniekiem, žurnālistiem, pilsonisko sabiedrību un daudziem, daudziem citiem, un mēs esam bijuši vienprātīgi – neviens cits mūsu vietā par Latviju nerūpēsies. Tā ir mūsu atbildība.

Mana Latvija. Mana atbildība.

Saturs

3 Kopsavilkums

- 6 2025. gada Latvijas ārpolitikas
trīs galvenie darba virzieni

8 Latvijas drošības un noteikumos balstītās starptautiskās kārtības stiprināšana

- 8 Atbalsts Ukrainai un pretdarbība
Krievijas agresijai
- 12 NATO un sabiedroto klātbūtnes
stiprināšana
- 13 NATO un ES spēju attīstība.
Partnerības
- 15 Transatlantiskā sadarbība
- 16 Noteikumos balstītas
starptautiskās kārtības
stiprināšana
- 22 Latvijas ieguldījums ES
ārējās attiecībās
- 26 Reģionālā sadarbība

28 Ekonomiskās izaugsmes un noturības stiprināšana, ES konkurētspējas un globālās ietekmes palielināšana

- 28 Iekšēji efektīvāka un noturīgāka ES
- 32 ES ārējās tirdzniecības politika
- 33 Pasaules Tirdzniecības
organizācija
- 34 Latvijas dalība Ekonomiskās
sadarbības un attīstības
organizācijā (OECD)
- 34 Divpusējā ekonomiskā sadarbība

38 Sabiedrības iesaiste ārpolitikas veidošanā, Latvijas valstspiederīgo interesu aizsardzība un sadarbība ar diasporu

- 38 Publiskā diplomātija un
sabiedrības iesaiste ārpolitikā
- 40 Konsulārais darbs un
konsulārā palīdzība
- 41 Saikne ar diasporu

44 Pielikumi

Kopsavilkums

2024. gadā Latvijas ārpolitikas galvenais uzdevums bija Latvijas valsts un pilsoņu drošības, ekonomiskās attīstības un labklājības stiprināšana. Latvijas ārpolitika ir vienota, un tā tika īstenota ciešā sadarbībā ar Valsts prezidentu, Saeimu, Ministru prezidenti, ministrijām, pašvaldībām, sociālajiem partneriem, pilsoniskās sabiedrības, uzņēmēju un akadēmisko organizāciju pārstāvjiem. Ārpolitikā tiek saglabāta kontinuitāte.

Pieaugošas ģeopolitiskās spriedzes apstākļos Latvijas ārpolitikā sadarbībā ar sabiedrotajiem Baltijā un Ziemeļvalstīs, NATO un Eiropas Savienībā (ES), citiem līdzīgi domājošiem partneriem pasaulē tika īstenota mērķtiecīga un koordinēta rīcība trīs galvenajos virzienos:

- 1 **nostiprināt mūsu valsts drošību un aizsardzību, noteikumus balstītu starptautisko kārtību;**
- 2 **veicināt ekonomisko izaugsmi un labklājību, ES konkurētspēju un globālo ietekmi;**
- 3 **aizsargāt mūsu valstspiederīgo intereses, iesaistīt sabiedrību ārpolitikas veidošanā un īstenošanā, izmantot diasporas potenciālu.**

Latvijai šobrīd nav tieša militāra apdraudējuma, tomēr Krievija turpina būt drauds eiroatlantiskajai un visas pasaules drošībai un starptautiskajai kārtībai. Tāpēc Latvija prioritizē NATO sabiedroto klātbūtnes un spēju stiprināšanu, atbalsta nodrošināšanu Ukrainai, Krievijas spēju ierobežošanu.

NATO sabiedroto klātbūtne Latvijā Kanādas vadībā ir būtiski palielināta, un tajā piedalās 13 sabiedrotās valstis. Pirmo reizi kopš uzņemšanas NATO Zviedrija lēmusi ilgtermiņā iesaistīties NATO daudznacionālajā brigādē Latvijā ar vienu bruņoto spēku mehanizēto kājnieku bataljonu, kurā dienesta pienākumus pildīs līdz 600 karavīriem. 2024. gadā kopā ar sabiedrotajiem pieņemām vairākus būtiskus lēmumus alianses militārās stratēģijas ieviešanai, tai skaitā par reģionālo aizsardzības plānu īstenošanu. 2025. gadā, **Latvijas aizsardzības budžetam pieaugot līdz 3,45 % no IKP** un veltot papildu resursus arī iekšējai drošībai, būtiski aug arī mūsu nacionālās aizsardzības spējas. ES un NATO sadarbība drošībā un aizsardzībā kļuvusi ciešāka un praktiskāka. Latvijai svarīgi, ka šīs sadarbības iznākums eiroatlantiskajā telpā ir aizsardzības spēju paaugstināšana, spēju trūkuma aizpildīšana, aizsardzības industrijas stiprināšana ar lielākiem tēriņiem aizsardzībai un drošībai ES esošajā un nākamajā ES daudzgadu budžetā.

Turpināsim ciešu sadarbību ar mūsu Ziemeļamerikas stratēģiskajiem partneriem **ASV un Kanādu** divpusēji, reģionālajos formātos un NATO ietvaros gan attiecībā uz draudu mazināšanu

no Krievijas, gan drošības izaicinājumiem no Ķīnas un citiem jautājumiem, kā arī padziļinot ekonomisko sadarbību. Latvijas prioritāte ir ASV un Kanādas klātbūtnes un ciešākas iesaistes nostiprināšana un palielināšana.

Pēc Somijas un Zviedrijas iestāšanās NATO būtiski ir stiprināta **Baltijas valstu un Ziemeļvalstu sadarbība**, kā arī Baltijas jūras valstu sabiedroto sadarbība aizsardzības un drošības jautājumos, turpināsim to attīstīt.

Ukraina turpina brīvības cīņas pret Krievijas impērisko agresiju. Ukrainu tautas varonība un spēks, vienlaikus starptautiskais atbalsts ir lieguši Krievijai sasniegt savus kara mērķus. Latvijas valdība un sabiedrība turpināja būt starp vadošajiem Ukrainas atbalstītājiem, sniedzot militāru, diplomātisku, ekonomisku un humānu palīdzību. Latvijas iedzīvotāji Ukrainas cīņu izjūt personīgi – “līdz kaulam”, jo tā ir arī par mūsu drošību. Tāpēc Latvija, aktīvi iesaistot starptautiskos partnerus, turpinās visaptverošu atbalstu Ukrainai, tai skaitā tās integrācijai ES un NATO.

Krievija, tās ekonomikai un bruņotajiem spēkiem ciešot milzīgus zaudējumus, savu impērisko ambīciju un politisko mērķu dēļ jau trešo gadu turpina brutālu karu pret Ukrainu. Krievijas agresiju veicina Baltkrievijas režīms, Irānas un Ziemeļkorejas iesaiste, Ķīnas ekonomiskais un cita veida atbalsts. Tas skaidri parāda, ka agresija pret Ukrainu nav izolēts karš, bet globāls drauds pasaules mieram un stabilitātei.

Kopā ar partneriem pret agresoru Krieviju un tās atbalstītāju Baltkrieviju panācām ES sankciju stiprināšanu un importa tarifu paaugstināšanu. Tādejādi turpinājām agresora izolāciju, atturēšanu un kaujas spēju mazināšanu. Mūsu dienesti veic nepagurstošu darbu, sargājot ES un NATO ārējo robežu, kā arī nodrošinot sankciju pilnvērtīgu ieviešanu un to apiešanas novēršanu.

Latvija aktīvi strādāja starptautiskajās organizācijās, lai izolētu Krieviju, sauktu to pie atbildības par agresiju, kā arī nodrošinātu atbalstu Ukrainai un stiprinātu tiesisko kārtību pasaulē.

Īstenojot **Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) Drošības Padomes** kampaņu, Latvija izmantoja visas iespējas, lai paplašinātu kontaktus un sadarbotos ar partneriem visā pasaulē, aizstāvētu mūsu intereses.

Lukašenko režīms **Baltkrievijā** ir Krievijas sabiedrotais tās agresijas karā pret Ukrainu. Tas turpina īstenot represijas un vardarbību pret savu tautu, vienlaikus atdodot Baltkrievijas suverenitāti Krievijai. Turpināsim stiprināt ES sankcijas, kā arī atbalstīt baltkrievu pilsonisko sabiedrību ārpus valsts.

Latviju ietekmē arī situācija **Tuvajos Austrumos**.

Irānas rīcība, atbalstot Krieviju agresijas karā pret Ukrainu, veicot tiešus uzbrukumus Izraēlai, atbalstot bruņotus grupējumus reģionā, kā arī turpinot kodolprogrammas attīstīšanu, paaugstināja eskalāciju reģionā un negatīvi ietekmēja globālo drošību un ekonomiku.

Mežonīgo *Hamās* un *Hizbullā* teroristu grupējumu uzbrukumi Izraēlai, *Hamās* sagūstīto ķīlnieku liktenis, humanitārā katastrofa Gazā, Husītu kaujinieku uzbrukumi Sarkanajā jūrā, Libānas ciemu un pilsētu apšaušana, notikumi Sīrijā nav atstājuši vienaldzīgu Latvijas sabiedrību. ES, tostarp Latvija, atzīst Izraēlas tiesības uz paš aizsardzību, tās īstenojot saskaņā ar starptautiskajām un humanitārajām tiesībām. Latvija iestājas par visu *Hamās* sagrābto ķīlnieku bezierunu atbrīvošanu, nekavējošu pamieru un steidzamu piekļuvi humānai palīdzībai Gazā, kā arī karadarbības izbeigšanu saskaņā ar ANO Drošības padomes Rezolūciju Nr. 2735. Latvija iestājas par visaptveroša, taisnīga un ilgstoša miera panākšanu, kur divas valstis – Izraēla un Palestīna – dzīvo līdzās mierā drošās un atzītās robežās. Latvija ir gandarīta par pamiera panākšanu starp Izraēlu un Libānu un sniedz tiešu ieguldījumu stabilitātes nodrošināšanai Libānas dienvidos, mūsu spēkiem piedaloties ANO miera uzturēšanas misijā Libānā (UNIFIL).

Latvija turpinās atbalstīt Libānas valsts suverenitāti, teritoriālo integritāti un valsts veidošanas centienus. B. Alasada brutālā režīma gāšana Sīrijā ne tikai samazina Krievijas un Irānas ietekmi reģionā, bet arī sniedz vēsturisku iespēju iekļaujošas un stabilas valsts apvienošanai, atjaunošanai un attīstībai. Latvija uzsver cīņas pret terorismu svarīgumu.

Īpaši jāatzīmē attīstība **Gruzijā** un **Moldovā**. Kamēr Gruzijas valdības veiktās izvēles ir attālinājušas ES perspektīvu, Moldova“ pa naža asmeni” ir spējusi spert apņēmīgu soli pretim tās integrācijai ES. Latvija turpinās atbalstīt gruzīnu un moldāvu demokrātiskās izvēles un tiekšanos pēc nākotnes Eiropā un neklusēs, kad redzēsīm Krievijas mēģinājumus iejaukties.

Diemžēl pasaule kļūst nedrošāka arī ceļotājiem un ārvalstīs pastāvīgi dzīvojošajiem mūsu **tautiešiem**. Tāpēc konsulārais dienests diennakts režīmā ir turpinājis strādāt, lai palīdzētu tautiešiem krīzes punktos un situācijās. Esam regulāri un operatīvi snieguši atbalstu nelaimē nonākušiem pilsoņiem un ārvalstīs pamestām valstspiederīgo grupām.

Pagājušajā gadā ārlietu dienests sekmīgi palīdzēja **uzņēmējiem, zinātnes** un **izglītības** iestāžu pārstāvjiem un to asociācijām veicināt Latvijas preču un pakalpojumu eksportu, konkurētspēju un pieeju jauniem eksporta tirgiem, izmantojot gan Ārlietu ministrijas, gan Ekonomikas ministrijas un Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras ciešo sadarbību, gan arī ES sniegtās iespējas. Apzināmies, ka Latvijas valsts attīstības izrāviens ir atkarīgs no mūsu spējas pilnvērtīgi atbalstīt un palīdzēt piesaistīt investorus un partnerus mūsu tehnoloģiju jaunuzņēmumiem, inovatoriem un zinātniekiem. Vēlamies vēl mērķtiecīgāk izmantot mūsu tautiešu ārvalstīs atvērtību un talantus un veicināt diasporas politisko un pilsonisko līdzdalību. Turpināsim regulāru dialogu ar sociālajiem partneriem un pilsonisko sabiedrību.

Vēlos izteikt **milzu pateicību visai Latvijas sabiedrībai**, kas neatlaidīgi strādā Latvijas drošībai un attīstībai un nes mūsu valsts labo vārdu plašajā pasaulē, kā arī visiem tiem, kas velta enerģiju, laiku un līdzekļus, lai atbalstītu Ukrainu. Mēs esam stipra un darbaspējīga nācija. Šodienas draudu priekšā nedrīkstam atkāpties, mums jābūt vienotiem, mērķtiecīgiem un neatlaidīgiem, sargājot savu valsti un vērtības, būvējot tās nākotni.

2025. gadā Latvijas ārpolitikā būs trīs galvenie darba virzieni:

1

Latvijas drošības un noteikumos balstītas

starptautiskās kārtības stiprināšana:

- ✦ veicināt turpmāku Krievijas iegrožošanu, starptautisko izolāciju un saukšanu pie atbildības par agresijas un citiem kara noziegumiem pret Ukrainu. Sankciju stiprināšana un to apiešanas novēršana būs neatņemama šīs politikas sastāvdaļa;
- ✦ turpināt sniegt visaptverošu atbalstu Ukrainai cīņā pret Krievijas agresijas karu. Vienlaikus veicināt atbalstu Ukrainas uzņemšanai ES un NATO kā efektīvākajam veidam ilgtermiņa miera nodrošināšanai Eiropā;
- ✦ stiprināt visaptverošu drošības un ekonomisko sadarbību, kā arī cilvēku savstarpējos kontaktus ar mūsu Ziemeļamerikas stratēģiskajiem partneriem ASV un Kanādu;
- ✦ vairot Latvijā un NATO Austrumu flangā izvietoto citu NATO sabiedroto spēku klātbūtni un spējas. Palielinot aizsardzības finansējumu līdz 3,45 % no IKP, tiks nostiprināts arī Latvijas pašas ieguldījums kolektīvajā aizsardzībā un Eiropas militāro spēju attīstībā;
- ✦ attīstīt NATO un ES spēju saderību, lielākus ES tēriņus aizsardzībai un drošībai, atbalstīt partnerības un sadarbību globāli;
- ✦ padziļināt Baltijas valstu un Ziemeļvalstu reģionālo sadarbību un turpināt attīstīt visu Baltijas jūras NATO un ES valstu kopdarbu mūsu reģiona drošības vairošanā;
- ✦ stiprināt sadarbību ar līdzīgi domājošām valstīm dažādos pasaules reģionos, jo īpaši tām, kuras vēlas iestāties vai pastiprināt sadarbību ar ES un NATO;
- ✦ stiprināt ANO Statūtos un noteikumos balstīto starptautisko kārtību un veicināt starptautisko tiesību ievērošanu;
- ✦ vairot globālo drošību, piedaloties ANO, NATO un ES miera uzturēšanas, novērošanas, atbalsta un apmācības misijās.

2

Ekonomiskās izaugsmes un noturības stiprināšana,

ES konkurētspējas un globālās ietekmes palielināšana:

- ✦ atbalstīt Latvijas uzņēmēju ārējo tirgu apgūšanā un strādāt “perfektā sazobē” ar reorganizēto Latvijas Investīciju un attīstības aģentūru (LIAA) investīciju piesaistē un eksporta veicināšanā;
- ✦ atbalstīt Latvijas jaunuzņēmumu, tehnoloģiju uzņēmumu un zinātnes pārstāvju iesaisti starptautiskajos sadarbības projektos;

- ✦ sarunās par ES jauno daudzgadu budžeta ietvaru 2028–2034 veicināt atbilstošu finansējumu Latvijas drošības stiprināšanai un reģionu izaugsmei, uzņēmumu konkurētspējai un visas sabiedrības ilgtspējīgai attīstībai;
- ✦ veicināt ES konkurētspēju globālajā tirgū un aizsargāt ES kopējo tirgu pret negodīgu konkurenci;
- ✦ pretdarboties nedemokrātisku valstu mēģinājumiem radīt ekonomiskās atkarības, jo īpaši ES un NATO dalībvalstu ekonomikai vai nacionālajai drošībai svarīgās jomās;
- ✦ uzsākt praktisko sagatavošanos Latvijas prezidentūrai ES Padomē 2028. gada otrajā pusē;
- ✦ veicināt Latvijas attīstības sadarbības projektu īstenotāju dalību Eiropas Komisijas (EK) finansētos projektos ES Austrumu partnerības valstīs, Centrālāzijā, Āfrikā un citos reģionos.

3

Sabiedrības iesaiste ārpolitikas veidošanā,

Latvijas valstspiederīgo interešu aizsardzība,

sadarbība ar diasporu:

- ✦ ņemot vērā starptautisko drošības situāciju un atsevišķu autokrātisko režīmu iespējamo naidīgo rīcību, sniegt Latvijas valstspiederīgajiem maksimāli iespējamo aizsardzību un aktuālo informāciju par ģeopolitiskajiem riskiem;
- ✦ turpināt aizsargāt esošās un bijušās Latvijas amatpersonas pret Krievijas Federācijas varas iestāžu mēģinājumiem panākt viņu izdošanu vajāšanai, ņemot vērā šo personu atbalstu Ukrainai vai aktīvu rīcību padomju okupācijas seku likvidācijā;
- ✦ nodrošinot diasporas iesaisti Latvijai aktuālo politisko, sociālo un ekonomisko jautājumu risināšanā, 2025. gada vasarā organizēt kārtējo Pasaules Latviešu ekonomikas un inovāciju forumu (PLEIF), kā arī turpināt aktīvu sadarbību ar diasporas organizācijām, ārvalstīs dzīvojošajiem tautiešiem;
- ✦ turpināt sadarbību Latvijas ārpolitisko prioritāšu īstenošanā ar nevalstiskajām organizācijām un pilsonisko sabiedrību, kultūras pārstāvjiem un citām interešu grupām, tostarp stiprinot stratēģisko komunikāciju.

Ņemot vērā pieaugošos starptautiskās drošības izaicinājumus un krīzes, ir jāstiprina Latvijas ārlietu dienesta gatavība un spējas paredzēt, un reaģēt uz krīzēm. Apzinoties pieejamo finanšu un cilvēku resursu ierobežojumus, dienests liks uzsvāru uz profesionālisma un efektivitātes tālāku paaugstināšanu. Ārlietu dienesta rīcībā ir augstas raudzes profesionāļi, kuri dienesta interesēs spēj un ir gatavi dot savu ieguldījumu kā drošības politikas, tā arī ekonomisko attiecību vai konsulāro jautājumu jomās. Ārlietu dienesta uzdevums ir šos cilvēkus noturēt, atbalstot un aizsargājot, sniedzot profesionālās attīstības iespējas. Mūsu misija ir kalpot Latvijas un tās cilvēku drošībai un labklājībai, un mēs to darīsim jebkurā vietā un jebkurā laikā.

Latvijas drošības un noteikumos balstītas starptautiskās kārtības stiprināšana

Latvijas neatkarības, teritoriālās neaizskaramības un suverenitātes nodrošināšanai būtiska loma ir ārlietu dienestam, kura rīcībā ir divi galvenie līdzekļi: iesaiste militārajās un politiskajās savienībās, kas nodrošina Latvijai nepieciešamās atturēšanas un aizsardzības spējas, un noteikumos balstītā starptautiskā kārtība, kurai pašos pamatos jānovērš konflikta rašanās iespēja vai arī jāveicina tā miermīlīgs risinājums.

Skaidri apzinoties, ka agresorvalsts Krievija ir ilgtermiņa drauds eiroatlantiskajai drošībai un globālajai stabilitātei, un Ukraina šobrīd veido pirmo aizsardzības līniju pret šo draudu, 2024. gadā Latvija turpināja sniegt Ukrainai visu iespējamo atbalstu, kā arī intensīvi strādāja, lai konsolidētu starptautisko atbalstu Ukrainai. Dialogā ar sabiedrotajiem un partneriem Latvija uzsvēra, ka būtiski ir sniegt visa veida bruņojumu Ukrainai, kā arī ļaut to izmantot pēc Ukrainas ieskatiem, tai skaitā pret legītimiem mērķiem Krievijas teritorijā.

Atbalsts Ukrainai un pretdarbība Krievijas agresijai

Latvijas sniegto atbalstu Ukrainai var iedalīt divos lielos virzienos. Pirmais ir politiskais un diplomātiskais atbalsts Ukrainai starptautiskajā arēnā, otrs - praktiskais, pamatā materiālais atbalsts, kas stiprina Ukrainas valsts un sabiedrības noturību pret agresiju.

Politiskā atbalsta ietvaros visās vizītēs, tikšanās, politikas iniciatīvās ES, NATO, daudzpusējos forumos, ANO Drošības padomes kampaņā un citur Latvija iestājās par atbalstu Ukrainai. **Pirmajā Ukrainas Miera samitā** Latvija atbalstīja visaptverošu, taisnīgu un ilgstošu miera panākšanu Ukrainā, balstītu starptautiskajās tiesībās, tostarp ANO Statūtos. Latvija iesaistījās darbā par konkrētiem Miera iniciatīvas punktiem.

Latvija organizēja **Starptautiskās Krimas platformas** trešo parlamentāro samitu, kas pulcēja 56 valstis un piecas organizācijas. Tajā, izgaismojot Krievijas agresiju, kara noziegumus un to globālo ietekmi, tika starptautiski nostiprināta izpratne par Krievijas atbildības nepieciešamību, veicinot Krievijas izolāciju, kā arī stiprinot starptautiskajos noteikumos balstīto kārtību.

Praktiskā atbalsta ietvaros 2024. gada aprīlī Latvija ar Ukrainu parakstīja vienošanos par ilglaicīgu atbalstu un drošības saistībām. **Latvija apņēma sniegt Ukrainai militāro atbalstu 0,25 % apmērā no IKP un 15 miljonu EUR atbalstu rekonstrukcijai no 2024. līdz**

2026. gadam. Tāpat iezīmētas konkrētas militārā atbalsta jomas, tai skaitā darbs Latvijas virzītajā Dronu koalīcijā, militārā ekipējuma un bruņojuma piegāde un karavīru apmācība.

Latvija iestājas par to, lai ES uz vēl vienu gadu (līdz 2025. gada jūnijam) pagarinātu ieved muitas nodokļu atcelšanu Ukrainā ražotiem produktiem. Šie pasākumi papildina tirdzniecības koncepcijas, kas jau piemērojamas Ukrainas produktiem saskaņā ar ES-Ukrainas Asociācijas nolīgumu. Latvija atbalsta Ukrainas ekonomikas atjaunošanu, izmantojot ES tirdzniecības instrumentus un pozitīvi raugās uz EK iniciatīvu par tarifu pastāvīgu un savstarpēju liberalizāciju ar Ukrainu pēc 2025. gada jūnija. ES līmenī Latvija arī atbalstīja Ukrainas instrumenta izveidi 50 miljardu EUR apmērā līdz 2027. gadam – Ukrainas makrofinansālajam un reformu ieviešanas atbalstam.

Kopš 2024. gada februāra Latvija ir novērotājs **Ukrainas Donoru platformā**¹, ko 2023. gada janvārī izveidoja G7 valstis, EK un Ukraina. Platformas mērķis ir sniegt Ukrainai koordinētu atbalstu finanšu, rekonstrukcijas un reformu ieviešanas jomā.

Lai atvieglotu **tehniskās un finansiālās palīdzības** sniegšanu, 2024. gada janvārī Latvijas valdība un Ukrainas Ministru kabinets parakstīja līgumu par tehnisko un finansiālo sadarbību, kas sniedz juridisko ietvaru attīstības sadarbības programmu un rekonstrukcijas projektu īstenošanai Ukrainā. Praktiskās sadarbības jautājumi tika apspriesti 2024. gada maijā Kijivā notikušajā Latvijas-Ukrainas Starpvaldību komisijā ekonomiskās, rūpnieciskās, zinātniskās un tehniskās sadarbības jautājumos.

Latvijas valsts un sabiedrības sniegtais atbalsts Ukrainai kopš Krievijas agresijas sākuma ir sasniedzis 830 miljonus EUR, kas mērojams 0,7 % apjomā no IKP (skatīt 1. pielikumu).

2024. gadā nebija pazīmju, ka Krievija būtu gatava savu agresiju pārtraukt. Gluži pretēji, Krievija ievērojami palielināja kara izdevumus, plānojot tos palielināt arī 2025. gadā. Krievija ir mainījusi kodolieroču pielietošanas doktrīnu, pieļaujot vēšanos pret valstīm, kurām nav kodolieroču, tādējādi cenšoties tās atturēt no palīdzības Ukrainai. Krievijas iekšpolitisko notikumu attīstība un tās pāreja uz kara ekonomiku norāda uz plāniem turpināt agresiju un destabilizējošu ārpolitiku.

Efektīvs līdzeklis Krievijas ierobežošanai ir sankcijas, kas veicina Krievijas ekonomikas lejupslīdi, mazinot iespējas finansēt tās agresiju. Otrs sankciju virziens ir ierobežot Krievijas pieeju militāriem mērķiem izmantojamajām tehnoloģijām, mazinot tās kaujas spējas. Latvija aktīvi un rezultatīvi strādāja gan ES ietvaros, gan sadarbībā ar ASV, AK, gan citiem partneriem.

ES ietvaros līdz 2024. gada beigām ir pieņemtas 15 sankciju pakotnes. Ir arī izveidots jauns ES sankciju režīms, kas ļauj sankcionēt Krievijas amatpersonas par veiktiem cilvēktiesību pārkāpumiem. 2024. gada jūnijā tika apstiprināta ES sankciju pret Krieviju 14. kārtā, iekļaujot Latvijas virzītos priekšlikumus mangāna rūdas eksporta un tranzīta liegumam uz Krieviju, kā arī Krievijas izcelsmes sašķidrinātās dabasgāzes pārkraušanas ierobežojumiem ES ostās.

Pirmo reizi ieviesti ierobežojošie pasākumi pret Krievijas “ēnu flotes” kuģiem, kas ir būtiski, lai mazinātu Krievijas spējas apiet tai noteiktos resursu tirdzniecības ierobežojumus un gūt ienākumus tās budžetā.

Tāpat 14. kārtā tika noteiktas individuālas sankcijas pret vairāk nekā 100 personām. Visbeidzot, 2024. gada oktobrī tika izveidots sankciju režīms pret Krievijas destabilizējošām aktivitātēm ES un globāli, kas liecina par ES gatavību ierobežot Krievijas ambīcijas mainīt starptautisko kārtību un ietekmēt ES un neatkarīgu trešo valstu demokrātiskos procesus un sadarbību. Gada izskaņā apstiprinātā ES sankciju 15. kārtā tālāk paplašināja iepriekš noteikto sankciju režīma tvērumu, tostarp sankciju sarakstā iekļaujot 52 “ēnu flotes” kuģus, no kuriem 11 virzīja Latvija. Tāpat tajā iekļauti Ziemeļkorejas un Ķīnas, kā arī citu valstu indivīdi un uzņēmumi.

ES dalībvalstis, kuras robežojas ar Krieviju, regulāri apmainās ar pieredzi un informāciju par sankciju piemērošanu. Tāpat Latvija sadarbībā ar partneriem koordinē rīcību iepretim Krievijas “ēnu flotes” radītajiem drošības un vides riskiem, iekļaujot kuģus sankcijās.

Latvijas prioritātes nākamajās sankciju kārtās pret Krieviju ir turpmāka Krievijas militāro spēju mazināšana, turpinot spiedienu uz Krievijas enerģētikas sektoru, divējāda lietojuma preču tirdzniecību, finanšu sfēru, kā arī propagandas mašinērijas darbību.

Līdztekus sankcijām ES līmenī Latvija panāca būtiskus tirdzniecības ierobežojumus Krievijas un Baltkrievijas izcelsmes graudaugu produktiem. 2024. gada maijā tika pieņemta regula, kas palielina nodokļus Krievijas un Baltkrievijas importētiem graudaugiem, eļļas augu sēklām, faktiski apturot šo produktu importu ES valstīs.

Latvija gan divpusēji, gan ES ietvaros strādā ar **trešajām valstīm, lai novērstu to palīdzību Krievijai sankciju apiešanā**. Latvijas uzņēmēji tiek mudināti ievērot rūpības pienākumu (due diligence) un sankcijas sadarbībā ar visām Krievijas kaimiņvalstīm.

Latvija atbalsta Krievijas valsts un Centrālās bankas iesaldēto līdzekļu izmantošanu Ukrainas rekonstrukcijai.

2024. gadā Latvija pārtrauca sadarbības nolīgumu ar Krievijas Iekšlietu ministriju. Tāpat pārtraukts līgums par tiesisko palīdzību un tiesiskajām attiecībām civilajās, ģimenes un krimināllietās, kā arī jebkāda sadarbība pašvaldību līmenī.

Latvija turpina identificēt valsts drošību apdraudošas nevēlamas personas, liedzot tām ieceļošanu Latvijā un tādējādi ierobežojot pārvietošanos Šengenas zonā, kā arī turpina iesaldēt oligarhu un viņu atbalstītāju aktīvus. Latvija arī turpina atturēt Krievijas hibrīduzbrukumus, tai skaitā sākot izmantot jauno sankciju režīmu, kā arī stiprinot Latvijas sabiedrības noturību.

Latvijas un A. Lukašenko kontrolētās Baltkrievijas attiecības šobrīd ir maksimāli ierobežotas. Režīms atklāti atbalsta Krievijas agresiju Ukrainā, ļaujot izmantot Baltkrievijas teritoriju un infrastruktūru, kā arī piegādā Krievijai kara vešanai nepieciešamos materiālus. Baltkrievija ir arī iesaistīta Krievijas īstenotajās Ukrainas bērnu nelikumīgajās deportācijās no pagaidu okupētajām Ukrainas teritorijām.

Latvija veic aktīvus pasākumus, lai novērstu Lukašenko režīma hibrīduzbrukumus, izmantojot nelegālās migrācijas instrumentalizāciju un informatīvo karu. 2024. gadā Latvijas–Baltkrievijas robežas nelikumīgas šķērsošanas mēģinājumu skaits sasniedza 5388 gadījumus (2024. gada 17. decembra dati).

Latvija kopā ar reģiona valstīm kopš 2020. gada oktobra ir panākusi ES astoņu sankciju kārtu pieņemšanu pret Baltkrieviju. 2024. gada vasarā pieņemtajā pēdējā sankciju kārtā tiek turpināta sankciju salāgošana ar sektorālajām sankcijām pret Krieviju, tādējādi fokusējoties uz sankciju apiešanas novēršanu caur Baltkrieviju. Ieviešot ES sankcijas, Latvija nacionāli piemērojusi pilnīgu liegumu Baltkrievijā reģistrētajiem transportlīdzekļiem piedalīties ceļu satiksmē Latvijā. Līdz šim ES kopumā ir noteikusi sankcijas pret 261 fizisku un 37 juridiskām Baltkrievijas personām, bet par atbalstu un iesaisti Krievijas karā pret Ukrainu sankcionētas vēl 42 Baltkrievijas militārpersonas.

Režīms turpina politiski motivētas represijas un tiesvedības, tiek kontrolēti sociālie mediji un internets, pilsoniskā sabiedrība ir gandrīz pilnībā iznīcināta. Lai arī kopš 2024. jūlija ir vērojama tendence atbrīvot atsevišķus politiešus, to skaits joprojām saglabājas liels – kopumā vairāk nekā 1300.

Vienlaikus Latvija atbalsta Baltkrievijas demokrātisko spēku kopienu ārvalstīs un to eiropisko nostāju. 2024. gadā Latvija uzturēja aktīvu dialogu ar Baltkrievijas opozīcijas līderiem – jūlijā notika Baltkrievijas demokrātisko spēku līderes S. Čihanouskas vizīte Latvijā, notiek regulāra sadarbība ar S. Čihanouskas biroju un demokrātisko spēku Pārejas kabineta locekļiem.

Krievijas atbildības nodrošināšana par tās veikto agresijas aktu ir būtiska noteikumos balstītas starptautiskās kārtības saglabāšanai un ilgstoša miera un drošības atjaunošanai. Latvija izmanto visus pieejamos mehānismus, kā arī piedalās jaunu mehānismu veidošanā, lai novērstu Krievijas nesodāmību.

Latvija turpina iesaistīties ANO Starptautiskās tiesas (ICJ) lietā Ukraina pret Krievijas Federāciju “Apgalvojumi genocīda īstenošanā ar atsauci uz Konvenciju par genocīda nepieļaujamību un sodīšanu par to”² trešās puses statusā.

Latvija stingri atbalsta Starptautiskās Krimināltiesas (ICC) darbu saistībā ar Ukrainā izdarīto noziegumu izmeklēšanu. 2024. gadā tika sniegts finansiāls atbalsts Starptautiskajai Krimināltiesai, kā arī sekondēts nacionālais eksperts, kas darbojas ICC Prokurora birojā. Latvija finansiāli atbalsta Cietušo trasta fonda darbību, lai panāktu atlīdzību no Krievijas par radīto kaitējumu cietušajiem.

Latvija kopā ar Ukrainu, Lietuvu, Igauniju, Poliju un Rumāniju turpina strādāt Starptautiskajā centrā kriminālvajāšanai par agresijas noziegumu pret Ukrainu³, kura mērķis ir koordinēt nacionālās izmeklēšanas un saglabāt iegūtos pierādījumus, tādējādi efektīvi sagatavojot un veicinot jebkādu turpmāku agresijas nozieguma izdarītāju saukšanu pie atbildības.

Latvija kopā ar 40 valstīm virza Pamatgrupas par Īpašā tribunāla agresijas noziegumam pret Ukrainu⁴ izveides darbu. 2024. gada 22. novembrī sanāsmē Rīgā panākta vienošanās par tribunālu, kam ir plašs starptautisks atbalsts un leģitimitāte, un kas spētu efektīvi nodrošināt Krievijas augstāko amatpersonu saukšanu pie atbildības⁵.

Tāpat Latvija kopā ar vairāk nekā 50 dažādu pasaules reģionu valstīm veido **Prasību komisiju Ukrainai**, kas ir otrais solis starptautiska kompensācijas mehānisma radīšanā. Mērķis būs izvērtēt Krievijas Federācijas agresijas pret Ukrainu rezultātā radīto zaudējumu reģistrā iesniegtās prasības un pierādījumus, katrā atsevišķā gadījumā nosakot izmaksājamās kompensācijas apmēru.

² Allegations of Genocide under the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide

³ International Centre for the Prosecution of the Crime of Aggression, ICPA

⁴ Core Group on a Tribunal for the Crime of Aggression against Ukraine

⁵ Pamatgrupas par Īpašā tribunāla agresijas noziegumam pret Ukrainu izveidošanu Vīnes-Rīgas paziņojums

2024. gadā ārlietu dienests pārstāvēja Latvijas intereses **Eiropas Cilvēktiesību tiesā (ECT)**, piemēram, lietā Ždanoka pret Latviju (Nr. 2), kur tiesa secināja, ka liegums iesniedzējai kandidēt Saeimas vēlēšanās atbilst Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (ECK) 1. protokola 3. pantā garantētajām tiesībām uz brīvām vēlēšanām. Šajā lietā ECT piešķir būtisku nozīmi tam apstāklim, ka Latvija ir Krievijas, kas kopš 2008. gada ir iebrukusi Gruzijā un kopš 2022. gada 24. februāra īsteno militāru iebrukumu Ukrainai, kaimiņvalsts.

Tāpat 2024. gadā Latvija iestājās trešās puses statusā divās ECT lietās⁶ saistībā ar notikumiem, kas norisinās **ES dalībvalstu un Baltkrievijas pierobežā** Baltkrievijas īstenotajā hibrīduzbrukumā. Latvija arī iesaistījās trešās puses statusā lietās, kurās ECT skatīja Krievijā izveidotā “ārvalstu aģentu” regulējuma atbilstību izteiksmes brīvībai⁷. 2024. gada 22. oktobrī ECT šajās lietās pasludināja spriedumu, atkārtoti uzsverot, ka Krievijā izveidotais un pakāpeniski paplašinātais “ārvalstu aģentu” regulējums ir pretrunā ar ECK garantētajām tiesībām uz izteiksmes un pulcēšanās brīvību.

NATO un sabiedroto klātbūtnes stiprināšana

Sabiedroto klātbūtne Baltijas reģionā, tai skaitā Latvijā, ir viens no neatsveramiem atturēšanas un aizsardzības elementiem Latvijas, Eiropas un NATO kopējai drošībai. Īpaša loma Latvijas drošības stiprināšanā ir ciešākai transatlantiskajai sadarbībai. NATO samitā Vašingtonā tika pārapstiprināta sabiedroto apņemšanās stiprināt klātbūtni NATO Austrumu flangā. Samitā ir arī apstiprinātas komandstruktūras izmaiņas, kas nodrošinās spēju sinhronizēt un vadīt kaujas operācijas kolektīvās aizsardzības gadījumā. Tika pārskatīta NATO brīdināšanas sistēma un pieņemti lēmumi par papildu pilnvaru nodrošināšanu augstākajam sabiedroto spēku virspavēlniekam Eiropā (SACEUR), lai ļautu laikus rīkoties un veikt sagatavošanās darbus militāra iebrukuma NATO valstu teritorijā atvairīšanai.

Latvija turpina veikt ieguldījumus, lai nodrošinātu piemērotus apstākļus NATO sabiedroto spēku un spēju lielākai klātbūtnēi. Kopā ar sabiedrotajiem Kanādas vadītā NATO daudznacionālā kaujas grupa Latvijā tika palielināta no bataljona līdz brigādes līmenim (3500 karavīru). Vēsturisku lēmumu par bataljona izmēra kontingenta nosūtīšanu dalībai brigādē pieņēma Zviedrija. Plānots, ka brigāde⁸ pilno spēju ieviešanu pabeigs 2026. gadā. 2024. gada rudenī brigāde piedalījās valsts visaptverošās aizsardzības mācībās “Namejs 2024”, un brigādes spējas tika novērtētas pirmajās pilna mēroga mācībās “Resolute Warrior 2024”.

Apzinoties Baltijas jūras reģiona stratēģisko nozīmi un potenciālos draudus, Latvija cieši sadarbojas ar pārējām alianses dalībvalstīm reģiona drošības un aizsardzības spēju stiprināšanā. Latvija iestājas par sabiedroto sauszemes, gaisa un jūras spēku klātbūtnes reģionā palielināšanu. Latvija piedalās un pilnā mērogā atbalsta alianses centienus pilnveidot aizsardzības spējas, kā arī regulāri testēt un vingrināt aizsardzības plānus un spēku izvēršanu.

Latvijai ir būtiski, ka līdz NATO samitam Hāgā (2025. gada 24.–26. jūnijs) tiktu apstiprināti NATO Aizsardzības plānošanas procesa ietvaros noteiktie spēju mērķi un soļi Krievijas ilgtermiņa ieegrožošanai. Nemot vērā pastāvošos drošības situāciju un draudus, aktuālie spēju mērķi ir ļoti ambiciozi un to izpildei visiem sabiedrotajiem būs nozīmīgi jāpalielina investīcijas aizsardzībā.

6 C.O.C.G. un citi pret Lietuvu un R.A. un citi pret Poliju
7 The Insider pret Krieviju un iStories fonds pret Krieviju
8 Multinational Brigade – Latvia, MNB-LVA

NATO un ES spēju attīstība. Partnerības

Latvijas galvenā prioritāte 2024. gada NATO samitā Vašingtonā bija Latvijas drošības stiprināšana, sabiedrotajiem pieņemot lēmumus par savu aizsardzības spēju pilnveidošanu, alianses kopējo, tai skaitā pretgaisa un pretraķešu aizsardzību, vienošanos par reģionālo plānu īstenošanu, kā arī aizsardzības budžetu kāpināšanu. Sabiedrotie vienprātīgi apstiprināja, ka Krievija ir tiešākais un nopietnākais ilgtermiņa drauds eiroatlantiskās telpas drošībai. Sabiedroto nākamie soļi ir nopietns darbs samita lēmumu praktiskai ieviešanai, lai nodrošinātu veiksmīgu alianses un sabiedroto spēju adaptēties un reaģēt uz aktuālajiem drošības apdraudējumiem.

Ģeopolitiskā situācija diktē nepieciešamību NATO sabiedrotajiem Eiropā un ES veikt lielāku ieguldījumu savā drošībā, lai varētu novērst karu, atturot iespējamo agresoru, vai atjaunot mieru un starptautisko kārtību, pielietojot spēku. 2024. gadā Latvijas aizsardzības budžets pārsniedza 3 % no IKP, apstiprinot valsts mērķtiecību aizsardzības spēju pilnveidošanā. Latvija veic nepieciešamās investīcijas kritiskās kaujas spējās, Valsts aizsardzības dienestā, kā arī militārās infrastruktūras izbūvē. Turpmāko piecu gadu laikā Latvija investēs 303 miljonus EUR austrumu robežas stiprināšanā, kopā ar Igauniju un Lietuvu izbūvējot Baltijas aizsardzības līniju⁹. 2024. gada decembrī Eiropas Komisija piešķīra Latvijai 17 miljonus EUR, lai uzlabotu ES austrumu robežas uzraudzību. Līdzekļi tiks izmantoti viedās infrastruktūras izbūvei uz Latvijas–Krievijas robežas.

Latvija stingri iestājās par NATO samita Vašingtonā lēmumiem, kas veicina Ukrainas un NATO bruņoto spēku savietojamību, stiprina noturību un tuvina Ukrainas dalību NATO. Samitā līderi vienojās par jaunu NATO atbalsta misiju Ukrainai¹⁰, ar kuras palīdzību NATO sniegs vienotu ieguldījumu Ukrainas bruņoto spēku apmācību koordinēšanā un bruņoto spēku attīstībā, kā arī koordinēs materiāltehnisko līdzekļu piegādes. Sabiedrotie vienojās līdz samitam Hāgā sniegt militāru atbalstu Ukrainai vismaz 40 miljardu EUR apmērā. Izveidots NATO vecākā pārstāvja Ukrainā amats. Pārstāvis vada NATO pārstāvniecību un ir uzsācis darbu, sniedzot ieguldījumu Ukrainas reformu procesā un pārejā uz NATO standartiem.

Būtisku vietu NATO un ES darba kārtībā turpina ieņemt visaptveroša noturības stiprināšana un cīņa pret hibrīdo apdraudējumu. Ņemot vērā Krievijas ļaunprātīgās darbības, 2024. gadā NATO stiprināja Alianses operacionālo kapacitāti Baltijas jūras reģionā kritiskās infrastruktūras un Baltijas valstu gaisa telpas aizsargāšanai, kā arī turpināja pilnveidot konkrētus soļus hibrīdo apdraudējumu atturēšanai un ierobežošanai. ES mērķtiecīgi attīsta un ievieš rīkkopu hibrīdo apdraudējumu novēršanai. Izmantojot rīkkopas elementus, 2024. gadā pirmo reizi piemērotas ES sankcijas Krievijas organizācijām un personām, kas iesaistītas hibrīdajos uzbrukumos. Latvija iestājās par visaptverošas drošības politikas ieviešanu ES līmenī, kas atspoguļota arī bijušā Somijas prezidenta [Sauli Nīnistes ziņojumā “Kopā drošāk: Eiropas civilās un militārās sagatavotības stiprināšana”](#).

Līdz ar Zviedrijas un Somijas iestāšanos NATO Latvijas drošības un aizsardzības politikā ir pieaugusi **reģionālās sadarbības formātu** nozīme. Baltijas jūras drošības un Baltijas valstu gaisa telpas un teritoriālās aizsardzības jomā svarīga loma ir Baltijas valstu un Ziemeļvalstu (*Nordic-Baltic Eight*, NB8) formātam. Tāpat 2024. gadā panākta ciešāka Baltijas valstu un

⁹ *Baltic Defence Line*

¹⁰ *NATO Security Assistance and Training for Ukraine, NSATU*

Polijas sadarbība lēmumu pieņemšanas koordinācijā, vienotas pieejas izstrādē, kā arī kopīgo aizsardzības spēju stiprināšanā.

Ņemot vērā eiroatlantiskā un **Indijas un Klusā okeāna reģiona** kopīgos drošības izaicinājumus, attīstās NATO, ES un reģiona partneru dialogs, īpaši ar Austrāliju, Japānu, Jaunzēlandi un Korejas Republiku. Sadarbība NATO fokusējas uz kopīgiem pārrobežu izaicinājumiem, Ķīnas radītiem izaicinājumiem Alianses drošībai, vērtībām un interesēm, kā arī Ķīnas un Krievijas sadarbību un tās ietekmi uz reģionālo un starptautisko drošību. Lai stiprinātu NATO un Indijas un Klusā okeāna partneru¹¹ praktisko sadarbību, abas puses ir apņēmušās īstenot kopīgus projektus Ukrainas atbalstam, kiberaizsardzībā, cīņā pret dezinformāciju un saistībā ar jaunajām tehnoloģijām. **Gan NATO, gan ES ir apņēmusies arī 2025. gadā turpināt sadarbību ar Indijas un Klusā okeāna reģiona partneriem jautājumos, kas skar kopīgās drošības intereses, īpaši ņemot vērā Ziemeļkorejas karaspēka tiešu iesaisti Krievijas agresijā pret Ukrainu.**

Balstoties uz **NATO 360 grādu pieeju** drošībai un sniedzot ieguldījumu terorisma un vardarbīgā ekstrēmisma apkarošanā, Latvija turpina konsultācijas par sadarbības stiprināšanu ar partneriem Āfrikā un Tuvajos Austrumos, īpaši ar NATO Vidusjūras dialoga¹² un NATO Stambulas sadarbības iniciatīvas valstīm¹³. Vašingtonas samitā tika apstiprināts NATO rīcības plāns Dienvidu reģionam, lai veidotu stratēģisku un uz rezultātiem orientētu pieeju sadarbības veicināšanai ar partnervalstīm. Koordinējot Alianses centienus, Vašingtonas samitā pieņemts lēmums izveidot NATO ģenerālsēkretāra īpašā pārstāvja Dienvidu reģionam amatu un NATO Sakaru biroju Ammānā, Jordānijā.

NATO samitā ir pieņemts Latvijai nozīmīgs lēmums par aizsardzības rūpniecības spēju pakāpenisku piemērošanu jauno izaicinājumu pārvarēšanai un par ilgtermiņa pieprasījuma militārajai industrijai nodrošināšanu. Tāpat arī ES spēra būtisku soli aizsardzības rūpniecības stiprināšanai – [EK publicēja Eiropas aizsardzības industrijas stratēģiju](#), kā arī turpina regulas projekta izstrādi par Eiropas aizsardzības rūpniecības programmu. Latvija iestājas par ciešāku ES un NATO sadarbību aizsardzības spēju trūkumu novēršanā un par inovatīvu pieeju finanšu resursu piesaistē aizsardzības rūpniecībai.

Latvija turpina sniegt ieguldījumu **ES un NATO iniciatīvās militāro spēju** stiprināšanai. Latvija piedalās pastāvīgās strukturētās sadarbības jeb *PESCO*¹⁴ Militārās mobilitātes projektā, lai panāktu standartizētu un paātrinātu robežu šķērsošanas procedūru sabiedroto spēku militāram tranzītam ES teritorijā. **2024. gada martā EK piešķīra līdzfinansējumu Artilērijas modulāro pulvera lādiņu rūpnīcas izveidei Latvijā. Novembrī EK piešķīra 60 miljonu EUR līdzfinansējumu pieciem projektiem, kuru starpā ir divi Latvijas militāro spēju attīstības projekti “Patria” 6x6 bruņumašīnu un vidējās darbības pretgaisa aizsardzības sistēmu “IRIS-T” iepirkumi.** Pateicoties starptautiskajai pieredzei un ekspertīzei 5G inovāciju jomā, Latvijas Mobilais Telefons (LMT) ir partneris vairākos ES finansētos liela mēroga aizsardzības izpētes un attīstības projektos, kā arī NATO projektā par digitālo savietojamību dažādiem militārajiem spēkiem ar 5G tehnoloģiju palīdzību. Ārlietu dienests sekmīgi iestājas par finansējuma piesaisti arī citiem tehnoloģiju uzņēmumiem un atbalstīja zinātnieku iesaisti aizsardzības un drošības projektos.

¹¹ Austrālija, Japāna, Jaunzēlande, Korejas Republika

¹² Alžīrija, Ēģipte, Izraēla, Jordānija, Maurītānija, Maroka, Tunisija

¹³ Apvienotie Arābu Emirāti, Bahreina, Kuveita, Katara

¹⁴ Permanent Structured Cooperation

Transatlantiskā sadarbība

Ciešu attiecību veidošana ar transatlantiskajiem partneriem ASV un Kanādu ir Latvijas ilgtermiņa prioritāte mūsu drošības stiprināšanai, spēcīgai NATO un globālo draudu vadīšanai.

Transatlantiskā sadarbība kļuvusi vēl aktīvāka līdz ar kopīgiem centieniem atbalstīt Ukrainu cīņā pret Krievijas agresiju.

Latvija ir gandarīta, ka transatlantiskais partneris Kanāda kā prezidējošā valsts 2025. gadā turpinās līdzšinējās G7 prioritātes, tai skaitā atbalstu Ukrainai.

Latvijas interesēs ir nodrošināt lielāku un pastāvīgu ASV militāro un ekonomisko klātbūtni, stiprinot drošību, labklājību un konkurētspēju Baltijas reģionā. Karš Ukrainā un agrākā pandēmijas pieredze liek arī ekonomikā un piegādes ķēdēs aizvien vairāk koncentrēties uz sadarbības attīstīšanu ar līdzīgi domājošiem partneriem un sabiedrotajiem. Šajā kontekstā Latvija uzturēja aktīvu politisko dialogu ar ASV, veicinot ciešāku sadarbību gan drošības, gan ekonomikas jomā. Gada laikā notikušas vairākas Latvijas augstāko amatpersonu vizītes ASV, tostarp Valsts prezidenta brauciens uz Kalifornijas pavalsti, kas ir piektā lielākā ekonomika pasaulē, paplašinot sadarbību inovatīvo tehnoloģiju jomā. 2024. gada laikā notikušās ASV kongresmeņu un senatoru divpartiju delegāciju vizītes Latvijā sniedza mūsu partneriem nepastarpinātu informāciju par Latvijas drošības situāciju un nepieciešamo atbalstu. ASV Kongress turpināja atbalstu Baltijas drošības iniciatīvai, kas sekmē Latvijas militāro spēju celšanu. 2024. gadam Baltijas drošības iniciatīvai iezīmēti 228 miljoni USD.

2024. gadā tālāku attīstību guva Latvijas un ASV sadarbība ekspertu līmenī sankciju ieviešanas, attīstības sadarbības jautājumos, atbalsta sniegšanā pilsoniskajai sabiedrībai un neatkarīgajiem medijiem, dezinformācijas apkarošanā. Notika arī pirmais ASV-Baltijas valstu ārlietu ministru līmeņa dialogs par drošības situāciju Indijas un Klusā okeāna reģionā un hibrīdo apdraudējumu. **Latvija ir definējusi interesi sadarboties ar ASV jaunajās tehnoloģijās, tai skaitā 5G/6G, mākslīgā intelekta un militārās rūpniecības jomā.**

Transatlantisko attiecību neatņemams elements ir cieša sadarbība ar Latvijas sabiedroto Kanādu. 2024. gadā valstis koncentrējās uz drošības un aizsardzības jomu, ņemot vērā Kanādas apņemšanos palielināt tās vadīto daudznacionālo NATO klātbūtni Latvijā līdz brigādes līmenim (3500 karavīru). Latvija augstu novērtē Kanādas līderību un ieguldījumu alianses Austrumu flanga kopējā drošībā un agresoru atturēšanā, kas skaidri demonstrē alianses vienotību. 2024. gadā tika organizētas regulāras Latvijas augstāko amatpersonu, tostarp Valsts prezidenta, Baltijas valstu parlamentu priekšsēdētāju, ārlietu, aizsardzības un kultūras ministru vizītes Kanādā. Savukārt 2. decembrī Rīgā Baltijas valstu un Kanādas ārlietu ministri pārrunāja transatlantiskās attiecības, drošības situāciju Eiropā un pasaulē, Krievijas agresijas karu Ukrainā, atbalstu Ukrainai, sadarbību ar globālajiem partneriem, tostarp Indijas un Klusā okeāna reģionā. Tika turpināta sadarbība ANO "Sievietes, miers un drošība" darba kārtības jautājumos. Ārlietu ministre piedalījās Kanādas un Jamaikas kopīgi rīkotajā ārlietu ministru – sieviešu konferencē Toronto. Kanādas parlamentā tika nodibināta pirmā Kanādas-Latvijas parlamentu sadarbības grupa, paverot iespējas ciešākai parlamentārai sadarbībai. Tāpat turpinājās Latvijas-Kanādas ekonomiskās politikas dialogs un cieša koordinācija starp Baltijas valstīm un Kanādu sankciju jautājumos.

Noteikumos balstītas starptautiskās kārtības stiprināšana

Krievijas agresija Ukrainā ir izaicinājums noteikumos balstītai daudzpusējai sistēmai.

Tāpēc 2024. gadā Latvija kopā ar līdzīgi domājošām valstīm turpināja strādāt, lai izolētu Krieviju un Baltkrieviju starptautiskajās organizācijās. Rezultātā Krievija un Baltkrievija netika ievēlētas virknē starptautisko organizāciju, kurās tās bija pieteikušas savas kandidatūras.

Piemēram, Krievija netika ievēlēta ANO Zinātnes un tehnoloģiju attīstības komisijā, ANO Pasaules pārtikas programmas Izpildpadomē un citās struktūrās. Ķīmisko ieroču aizlieguma organizācijas¹⁵ dalībvalstu konferencē Krievija otro reizi pēc kārtas pārliecinoši netika ievēlēta organizācijas izpildpadomē.

Atbalsts Ukrainai starptautiskajās organizācijās ir viena no Latvijas prioritātēm. Jautājums tiek pastāvīgi uzturēts visos formātos, gan nosodot pastrādātos starptautisko likumu un normu, kā arī cilvēktiesību pārkāpumus, gan aicinot atbalstīt mehānismus atbildības un zaudējumu atlīdzināšanas panākšanai. Ārlietu ministru līmenī jautājums uzrunāts 2024. gada februārī - ANO Cilvēktiesību padomes Augsta līmeņa nedēļas laikā, jūlijā – [ANO Cilvēktiesību padomē \(CTP\) NB8 valstu vārdā](#) un septembrī – [ANO Ģenerālās asamblejas Augsta līmeņa nedēļas laikā Ņujorkā](#). Jautājums aktualizēts gan divpusējās sarunās ar globālajiem partneriem, gan uzrunās G20 ārlietu ministru sanāksmē, ar Latīņamerikas un Karību jūras reģiona valstu kopienas pārstāvjiem, Romas statūtu draugu grupā un ANO Mediācijas draugu grupas sanāksmē.

Latvija pastāvīgi uztur darba kārtībā jautājumu par **Krievijas un Baltkrievijas režīmu cilvēktiesību pārkāpumiem**. Ārlietu ministre Baltijas valstu un Ziemeļvalstu vārdā uzrunāja ANO Cilvēktiesību padomi par nepieciešamību pagarināt īpašā ziņotāja mandātu par cilvēktiesību situāciju Krievijā un uzsvēra, ka Krievijas iekšējā agresija iet roku rokā ar tās ārējo agresiju. Par jauno ANO īpašo ziņotāju par cilvēktiesību situāciju Baltkrievijā ir iecelts Nils Muižnieks, kurš turpinās turēt augstu starptautisko organizāciju darba kārtībā režīma īstenotos cilvēktiesību pārkāpumus un iesaisti Krievijas agresijā pret Ukrainu.

Eiropas Drošības un sadarbības organizācijā (EDSO) Latvija bija to 45 dalībvalstu vidū, kas ierosināja pierādījumu vākšanas misiju par Krievijas veikto patvaļīgo brīvības atņemšanu Ukrainas civiliedzīvotājiem un Ukrainas bērnu deportāciju. Viena no trim misijas ekspertēm bija Latvijas cilvēktiesību eksperte Dr. Elīna Šteinerte. Misijas rezultātā ir izstrādāti un publicēti ieteikumi turpmākai rīcībai.

EDSO ministru sanāksmē Latvija kopā ar līdzīgi domājošām valstīm izteica nelokāmu atbalstu Ukrainai un stingri nosodīja Krievijas veiktos noziegumus Ukrainā, uzsverot nepieciešamību saukt Krieviju pie atbildības. Par spīti pastāvošajām grūtībām panākt vienprātību EDSO formātā un, pateicoties Maltas centieniem, ministru sanāksmē tika pieņemts svarīgs lēmums par četru EDSO vadošo amatpersonu iecelšanu uz trim gadiem.

Būtisks atbalsta elements Ukrainai ir Latvijas iemaksas starptautiskajās organizācijās, kas veic cilvēktiesību monitorēšanu un pārkāpumu reģistrēšanu, vāc upuru liecības, sniedz atbalstu civiliedzīvotājiem un kara upuriem.

ANO sistēma ir pamata instruments globālās drošības un attīstības uzturēšanai.

2024. gadā Latvija izmantoja ANO pasākumus un konferences savas nostājas paušanai. ANO Augsta līmeņa nedēļas laikā Ņujorkā ANO Nākotnes samitā Latvija apliecināja gatavību veikt ANO sistēmas reformu. Latvija pievienojās samita deklarācijai “Nākotnes pakts” un diviem pielikumiem – “Globālais digitālais kompakts” un “Deklarācija par nākotnes paaudzēm”.

Viena no Latvijas prioritātēm, tai skaitā kandidējot uz ANO Drošības padomi, ir **sieviešu tiesību un iespēju veicināšana**, kā arī ANO “Sievietes, miers un drošība” iniciatīva. Ārlietu ministrija turpina koordinēt Latvijas Nacionālo rīcības plānu “Par sievietēm, mieru un drošību” 2020.-2025. gadam, kur viens no noteiktajiem politikas rezultātiem ir Latvijas aizsardzības un iekšlietu sektora apmācība par dzimumu līdztiesību un ar dzimumu saistīto vardarbību. Ārlietu ministrija sadarbībā ar nevalstisko sektoru rīkoja tematiskās apmācības iekšlietu un aizsardzības jomas darbiniekiem. Savukārt decembrī Ministru kabinetā iesniegts sadarbībā ar nozaru ministrijām un nevalstisko sektoru izstrādātais plāna izpildes vidus termiņa izvērtējums.

Latvija piedalās ar sieviešu tiesību un iespēju veicināšanu saistītos starptautisko organizāciju formātos. 2025. gadā Latvija turpinās darboties ANO Sieviešu statusa komisijā un ANO Dzimumu līdztiesības un sieviešu iespēju veicināšanas institūcijas izpildvaldē.

Latvija **koordinē pozīcijas ES un NB8**, lai kopīgie paziņojumi gūst lielāku uzmanību un prioritāti ANO cilvēktiesību formātos. Gan ANO CTP, gan ANO Ģenerālās asamblejas (ĢA) Trešajā komitejā Latvija iesaistās paziņojumu sagatavošanā, cenšoties panākt, lai valoda ir stingra un atspoguļo Latvijas intereses. Tāpat Latvija strādā, lai informētu pārējās ANO valstis par Krievijas pārkāpumiem. Šāds lobījs notiek gan ANO CTP mītnē Ženēvā, gan ANO mītnē Ņujorkā, gan arī pasaules valstu galvaspilsētās, kur ir Latvijas diplomātiskās pārstāvniecības.

Latvija ir aktīvi iestājusies par pirmā pastāvīgā mehānisma izveidi **ANO kibernetikas jautājumos**, kas primāri sekmē valstu atbildīgu uzvedību kibertelpā un starptautisko tiesību ievērošanu, kā arī fokusējas uz vajadzībās balstītas kapacitātes celšanu. 2025. gadā Latvija turpinās iestāties par caurskatāma, maksimāli iekļaujoša, uz rīcību un sadarbību ar privāto un nevalstisko sektoru vērstu drošības mehānisma izveidi. Latvija ir pievienojusies kontaktpunktu tīklam ANO, lai veicinātu starpvalstu saziņu kibernetikas incidentu un kibernetikas gadījumā.

Latvija aktīvi piedalījās 2024. gada novembrī Baku, Azerbaidžānā, notikušajā **ANO Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām** Līgumslēdzēju pušu 29. sesijā (COP29¹⁶), kur pievērsa uzmanību Krievijas agresijas karam un ekocīdam (apzinātai ekoloģiskās un vides kvalitātes pasliktināšanai) Ukrainā. Šajā sesijā arī tika apstiprināts globālā finansējuma palielinājums līdz 300 miljardiem USD pašreizējo 100 miljardu vietā globālā un siltumnīcefekta gāzu emisiju mazināšanas darba programmai. Tāpat panākta vienošanās par pielāgošanās un zaudējumu, un postījumu mazināšanu, kā arī taisnīgas un iekļaujošas klimata rīcības veicināšanu. Latvija ir piešķīrusi līdzekļus ANO Zaudējumu un postījumu fondā, kura mērķis ir atbalstīt klimata pārmaiņu vissmagāk skartās valstīs. Par tā izveidi tika nolemts COP28.

Latvija līdzās vairāk nekā 100 dalībniekiem 2024. gadā piedalījās un sniedza apsvērumus par nozīmīgiem un aktuāliem starptautisko tiesību jautājumiem klimata pārmaiņu jomā ANO Starptautiskās tiesas konsultatīvā atzinuma lietā¹⁷, tā stiprinot noteikumus balstītu starptautisko kārtību.

¹⁶ Conference of the Parties to the UN Framework Convention on Climate Change
¹⁷ Obligations of States in respect of Climate Change

Dalība ANO Drošības padomē (ANO DP) 2026.–2027. gadā ir viens no Latvijas ārpolitikas ilgtermiņa mērķiem saskaņā ar Latvijas Nacionālo attīstības plānu 2021.–2027. gadam. Latvija virzās uz dalību ANO DP laikā, kad Krievijas agresija pret Ukrainu fundamentāli apdraud starptautisko attiecību sistēmas pamatus, uz kuriem balstās Latvijas valstiskums un drošība. Dalība ANO DP ir ieguldījums Latvijas drošības un suverenitātes stiprināšanā. Tā ir iespēja un atbildība aizstāvēt ANO Statūtos ietvertu pamatprincipu ievērošanu, iestājoties par mieru, likuma varu, Ukrainas suverenitāti un teritoriālo integritāti. Tā arī sekmē ekonomiskās attiecības, veicina saimniecisko sakaru dažādošanu un Latvijas uzņēmumu, izglītības iestāžu un NVO starptautisko sadarbību.

Latvija līdz šim ir aktīvi izmantojusi ANO tribīni, lai aizstāvētu Ukrainas teritoriālo integritāti un suverenitāti, starptautiskās tiesības un kārtību.

Dalības ANO DP mērķis ir panākt, lai mūsu reģionam svarīgākie jautājumi – atbalsts Ukrainai, starptautisko tiesību stiprināšana, seksuālās vardarbības bruņotos konfliktos izskaušana, kiberdrošība, mākslīgā intelekta iespējas un riski, dezinformācijas apkarošana u. c. – būtu ANO DP darba kārtībā.

Kandidatūra ANO DP veicina arī Latvijas sadarbību ārpolitikas un drošības jomā ar sabiedrotajiem – ASV, Lielbritāniju, Franciju u.c., kā arī Latvijas ekonomisko sakaru diversifikāciju un Latvijas uzņēmumu, izglītības iestāžu un NVO sadarbības iespējas ar jauniem partneriem Āzijā, Klusā okeāna reģionā, Āfrikā, Latīņamerikā un Karību jūras reģionā.

2024. gadā Latvija aktivizēja lobija kampaņu kandidatūrai ANO DP 2025. gada vēlēšanās, strādājot gan pie pasaules valstu atbalsta, gan redzamības un profilēšanās ANO struktūrās. Lai vairotu atbalstu Latvijas kandidatūrai ANO DP, runātu par Krievijas agresijas karu pret Ukrainu, kā arī uzklautu attālāko reģionu partneru bažas un vajadzības, Latvija īstenoja vairākas divpusējās vizītes un piedalījās virknē plaša mēroga daudzpusējo formātu, piemēram, ANO ĢA augsta līmeņa nedēļā un ANO Nākotnes samitā Ņujorkā.

Latvija starptautiski kļūst arvien pamanāmāka, arī attālos pasaules reģionos. Līdz šim notikušajās **ar Latvijas kandidatūras ANO DP lobija kampaņu saistītajās vizītēs ir identificēta vairāku valstu interese par Latvijas digitalizācijas pieredzi, attīstības sadarbības un izglītības projektiem, kas nākotnē var kļūt par Latvijas pakalpojumu eksportā. Par redzamības un intereses pieaugumu par Latviju liecina arī tas, ka jau 30 no 54 Āfrikas valstīm ir akreditējušas vēstniecības sadarbībai ar Latviju.** 2024. gadā pirmo reizi arī Omāna, Beliza un Kenija iecēla nerezidējošos vēstniekus Latvijā. Tāpat pieauga Latvijas goda konsulu skaits pasaulē. 2024. gadā Latviju apmeklēja vairākas augsta ranga amatpersonas, piemēram, Ruandas prezidents P. Kagame un ANO 78. ĢA priekšsēdētājs D. Fransiss. Politisko un ekonomisko sakaru veicināšanai jūnijā Rīgā pirmo reizi tika rīkots Latvijas un Āfrikas Forums, kuru apmeklēja 18 Āfrikas valstu delegācijas. Sekmīgai Latvijas kandidatūrai ir nepieciešams pastāvīgi demonstrēt Latviju kā uzticamu un atbildīgu starptautisko spēlētāju, kas vēlas un var sniegt pienesumu starptautiskās sistēmas stiprināšanai. Tas nozīmē Latvijas reputācijas un kompetences vairošanu, veicot aktīvu, konsekventu un redzamu darbību starptautiskajās institūcijās, dalību starptautiskajās miera uzturēšanas un civilajās misijās, attīstības sadarbību, brīvprātīgās iemaksas ANO struktūrās un fondos u.c.

Latvijas balss ir regulāri izskanējusi un turpina izskanēt saistībā ar pasaules mieru un drošību, kā arī par 21. gadsimta izaicinājumiem un apdraudējumiem – starptautisko tiesību eroziju, klimata krīzi, dezinformāciju, dzimumu nevienlīdzību, naida runu. Piemēram, kopš Krievijas agresijas pret Ukrainu Latvija ir bijusi līdzautore vairāk nekā 40 nacionālajiem, Baltijas valstu

un Ziemeļvalstu paziņojumiem gan ANO DP, gan ANO ĢA. Latvija ir līdzdarbojusies septiņu ANO ĢA rezolūciju izstrādē un pieņemšanā par Krievijas Federācijas agresiju pret Ukrainu.

Latvija, īstenojot attīstības sadarbības politiku, sniedz ieguldījumu starptautiskajā stabilitātē un pasaules valstu ilgtspējīgā attīstībā. Kā pierāda pēdējās desmitgades notikumi, nestabila drošības situācija un nepietiekama ekonomiskā un sociālā attīstība pat ģeogrāfiski tālos pasaules reģionos rada apdraudējumus arī Latvijai. Spilgtākais piemērs ir nelegālā migrācija.

2024. gadā ar Ārlietu ministrijas līdzfinansējumu tika īstenoti 40 projekti, īpašu uzmanību veltot projektiem Ukrainā (15 projekti). Latvija turpināja īstenot projektus Āfrikas valstīs – Dienvidāfrikā, Ēģiptē, Ganā, Kamerūnā, Namībijā, Ruandā, Zambijā, Zimbabvē (kopumā astoņi projekti). Astoņi projekti īstenoti Centrālāzijā, īpaši Uzbekistānā. Ārlietu dienests nodrošināja Latvijas divpusējās rīcības sasaisti ar citu valstu projektiem, veicinot Latvijas sniegtā atbalsta ilgtspējību, efektivitāti un redzamību, īpaši labas pārvaldības jomā. Raugoties no piešķirtā finansējuma tematiskā sadalījuma, lielākā daļa jeb aptuveni 40 % tika novirzīti labas pārvaldības jomai, 30 % – ilgtspējīgai ekonomiskai izaugsmei, 15 % – dzimumu līdztiesībai, 10% – klimata rīcībai. Aptuveni trešā daļa no finansējuma novirzīta projektiem, kas ietvēra digitalizācijas komponenti.

Esam gandarīti, ka Latvijas Attīstības sadarbības aģentūras izveide Centrālās finanšu un līgumu aģentūras (CFLA) ietvaros ir veicinājusi līdzfinansējuma piesaisti vairāk nekā 4,5 miljonu EUR vērtībā 2024. gadā, kas ir vēsturiski lielākais apjoms. Šī finansējuma ietvaros CFLA sadarbībā ar Vācijas attīstības sadarbības aģentūru GIZ uzsāka EK finansētu projektu Uzbekistānā pretkorupcijas pasākumu ieviešanai, kā arī sadarbībā ar Francijas attīstības sadarbības aģentūru *Expertise France* – EK finansētu reģionālo projektu Centrālāzijā digitālās savienojamības jomā. Tāpat CFLA turpina iepriekš ar GIZ uzsāktu projektu Uzbekistānā administratīvās kapacitātes stiprināšanai.

2024. gada novembrī CFLA ieguva EK akreditāciju, kas ļaus tai kā galvenajam partnerim vadīt EK attīstības sadarbības projektus. Tas sniegs vēl plašākas iespējas Latvijas attīstības sadarbības projektu īstenošanai piedalīties ārvalstu starptautiskās palīdzības sniedzēju finansētos projektos. CFLA veic pārrunas ar starptautiskajiem partneriem par EK finansēta projekta vadīšanu Uzbekistānā lauksaimniecības jomā. Tāpat CFLA iesaistīta sarunās ar starptautiskajiem partneriem par dalību EK finansētos projektos lauksaimniecības jomā Moldovā un digitalizācijas jomā reģionālos projektos (piemēram, digitālā savienojamība Centrālāzijā, sieviešu līderība IKT sektorā, kibernetika). **Latvijas attīstības sadarbības īstenošanā tiek iesaistīts plašs partneru loks – kopā 37 organizācijas no nevalstiskā, privātā un valsts sektora.** Sadarbības partneriem ir bijusi aktīva iesaiste gan projektu īstenošanā, gan grantu projektu konkursos, gan iesaistoties citās Attīstības sadarbības politikas plāna aktivitātēs. Piemēram, konferences “Humānās palīdzības atbalsta sistēmas veidošana Latvijā” un “Latvijas attīstības sadarbībai – 25” tika īstenotas sadarbībā ar Latvijas Platformu attīstības sadarbībai. Sadarbības partneru komunikācija par īstenojamiem projektiem un aktivitātēm sniedz būtisku pienesumu publiskajai diplomātijai.

Politikas plānošana un īstenošana tiek koordinēta Attīstības sadarbības politikas konsultatīvās padomes ietvaros, kas notiek vismaz divas reizes gadā. Attīstības sadarbības aktivitātes tiek īstenotas atbilstoši Ministru kabinetā apstiprinātajām [Attīstības sadarbības politikas pamatnostādņēm 2021.–2027. gadam](#) un [Attīstības sadarbības politikas plānam 2024.–2027. gadam](#).

Diemžēl 2025. gadā piešķirtais Ārlietu ministrijas budžeta samazinājums skar arī plānoto finansējumu attīstības sadarbības politikas īstenošanai, tādēļ nebūs iespējams pilnā apmērā īstenot visas aktivitātes, kas ietvertas Attīstības sadarbības politikas sākotnējā plānā 2024.–2027. gadam. Turpmākajos gados ir nepieciešams palielināt attīstības sadarbības politikas finansējumu, lai attīstītu divpusējās attiecības un palīdzētu partnervalstīm. Latvija sniedz

humāno palīdzību, veicot brīvprātīgās iemaksas starptautiskajās organizācijās vai sniedzot atbalstu tieši krīzes skartajai valstij, reaģējot uz partnervalsts pieprasījumu. 2024. gadā Latvijas humānās palīdzības apjoms sasniedza 777 000 EUR. Apjomīga humānā palīdzība tika sniegta Ukrainai, īpaši medicīnas iestāžu nepārtrauktas darbības nodrošināšanai.

Starptautiskajām misijām un operācijām ir svarīga loma ārējo krīžu un konfliktu risināšanā, stiprinot drošību un stabilitāti gan ES tiešā tuvumā, gan tālāk no ES robežām.

2024. gadā Latvija bija iesaistījusies un 2025. gadā plāno turpināt dalību deviņās ANO, ES un NATO starptautiskajās misijās un operācijās – Armēnijā, Gruzijā, Irākā, Izraēlā, Kosovā, Libānā, Ukrainā, Vidusjūras reģionā, kā arī divās daudznacionālās koalīcijās – Irākā un Hormuza šaurumā.

Civilo ekspertu loma starptautiskajās misijās ir nenovērtējama, nodrošinot stabilitāti un mieru konfliktu un nestabilitātes skartos reģionos. Viņu uzdevums ir atbalstīt vietējās valdības un sabiedrības, veidojot ilgtspējīgas drošības un tiesiskuma sistēmas, stiprinot tiesu varu un nodrošinot cilvēktiesību ievērošanu. Četri Latvijas civilie eksperti arī kara apstākļos turpina darbu ES Padomdevēja misijā civilā drošības sektora reformām Ukrainā¹⁸. Divpadsmit Latvijas civilie eksperti darbojas ES novērošanas misijā Gruzijā¹⁹. Divi civilie eksperti darbojas ES misijā Armēnijā²⁰. Latvija 2025. gadā turpinās nodrošināt civilo ekspertu dalību starptautiskajās misijās, stiprinot globālo drošību.

Latvija piedalās 2022. gada nogalē izveidotajā ES militārā atbalsta misijā Ukrainai²¹, nodrošinot Ukrainas bruņoto spēku karavīru apmācību. Dalība misijā tiks turpināta arī 2025. gadā. NATO samita laikā Vašingtonā 2024. gada jūlijā tika pieņemts lēmums izveidot NATO Drošības atbalsta un apmācības misiju Ukrainai²², kurā piedalīsies arī Latvija.

Latvija turpina dalību NATO vadītajā starptautiskajā miera uzturēšanas operācijā Kosovā (KFOR) vienas Latvijas Nacionālo bruņoto (NBS) spēku vieglās kājnieku rotas sastāvā, kas ir lielākais Latvijas kontingents starptautiskajās operācijās. NBS karavīri veic patrulēšanas, operācijas spēku aizsardzības un ātrās reaģēšanas spēku uzdevumus, kā arī piedalās taktiskā līmeņa mācībās. Apliecinot savu iesaisti ne tikai ģeogrāfiski tuvos reģionos, bet arī globālo izaicinājumu risināšanā, 2024. gadā Latvijas karavīri dažāda lieluma vienību sastāvā turpināja dalību NATO misijā Irākā (NMI) un Starptautiskās koalīcijas ISIL sakāvei militārajā operācijā Irākā un Sīrijā²³. Latvija turpināja dalību ES operācijā Vidusjūrā EUNAVFOR MED IRINI un ANO Pamiera uzraudzības organizācijas (UNTSO) misijā Jeruzalemē. Turpināta 2023. gada augustā uzsāktā dalība ANO miera uzturēšanas misijā Libānā (UNIFIL), kur 2025. gadā plānota Latvijas kontingenta paplašināšana. 2024. gada augustā uzsākta dalība ES jūras drošības operācijā Sarkanās jūras reģionā EUNAVFOR ASPIDES. Līdz 2024. gada 1. decembrim Latvija atbalstīja Starptautiskās kuģniecības drošības atjaunošanas iniciatīvas²⁴ jūras drošības operāciju “Sentinel” Persijas līcī.

18 EUAM Ukraine

19 EUMM Georgia

20 EUMM Armenia

21 EUMAM Ukraine

22 NATO Security Assistance and Training for Ukraine – NSATU

23 Inherent Resolve

24 International Maritime Security Construct

Turpinās esošo bruņojuma kontroles instrumentu un sistēmas erozija, kas pamatā saistīts ar Krievijas rīcību un uzvedību. Krievija turpina lietot agresīvu kodolretoriku un draudus, lai censtos atturēt Ukrainas sabiedrotos no militāra atbalsta sniegšanas Ukrainai. Krievijas lēmums apturēt tās dalību Jaunajā stratēģisko ieroču samazināšanas līgumā²⁵, izstāšanās no Līguma par konvencionālajiem bruņotajiem spēkiem Eiropā (CFE), Vispārējā kodolizmēģinājumu aizlieguma līguma ratifikācijas atsaukšana, kā arī paziņojumi par tās kodolieroču izvietotānu Baltkrievijā, pārkāpjot Budapeštas memoranda un Kodolieroču neizplatīšanas līguma nosacījumus, atkārtoti norāda uz Krievijas nihilistisko attieksmi pret tās starptautiskajām saistībām un pienākumiem. Arī daudzpusējo bruņojuma kontroles, neizplatīšanas un atbruņošanās formātu darbība regulāri tiek traucēta Krievijas un tai līdzīgi domājošo valstu politiskos motīvos balstītās destruktīvās uzvedības dēļ. Kodolieroču neizplatīšanas līguma Otrās sagatavošanās komitejas sanāksmes laikā Baltijas valstu kopējā paziņojumā tika uzsvērtā Krievijas loma esošo bruņojuma kontroles formātu erozijā un pausts aicinājums atgriezties pie saistību pildīšanas.

Negatīvu tendenci bruņojuma kontroles jomā turpina iezīmēt arī citu atsevišķu valstu rīcība. Ziemeļkoreja īsteno kodolprogrammu, palielina raķešu izmēģinājumu skaitu, kā arī turpina agresīvu kodolretoriku, tai skaitā par pazeminātu sliekšni gatavībai izmantot kodolieročus²⁶. Tāpat no savu saistību ievērošanas kodolieroču neizplatīšanas jomā turpina izvairīties Irāna, strauji virzoties uz kodolieroču izstrādi. Šādos apstākļos nav iespējams atgriezties pie Kopīgā visaptverošā rīcības plāna (JCPOA) darbības atjaunošanas. Vienlaikus Ķīna turpina strauji attīstīt stratēģiskā bruņojuma sistēmas, izvairoties no caurskatāmības nodrošināšanas un atbildīgas iesaistīšanās bruņojuma kontroles, atbruņošanās un neizplatīšanas mehānismos.

Latvija kopā ar sabiedrotajiem un līdzīgi domājošām valstīm uzskata, ka Ķīnai kā kodolvalstij ir jāuzņemas atbildība un pilnvērtīgi jāiesaistās bruņojuma kontroles mehānismos. Latvija ir stingri paudusi savu nostāju, tai skaitā Kodolieroču neizplatīšanas līguma Otrās sagatavošanās komitejas un ANO ĢA Pirmās komitejas sesijas laikā.

Latvija arī turpmāk uzsvērs bruņojuma kontroles, atbruņošanās un masu iznīcināšanas ieroču neizplatīšanas mehānismu nozīmi starptautiskajai un nacionālajai drošībai. Latvija turpinās vērst uzmanību uz Krievijas uzvedību un uzstās uz nepieciešamību Ķīnai uzņemties lielāku atbildību bruņojuma kontroles jautājumos. Kopā ar pārējām ES dalībvalstīm izdarīsim spiedienu uz Irānu un Ziemeļkoreju, lai tās ievērotu starptautiskos noteikumus bruņojuma kontroles, atbruņošanās un masu iznīcināšanas ieroču neizplatīšanas jomā, tai skaitā ANO DP rezolūcijas, īpaši uzsverot pilnvērtīgas sadarbības nepieciešamību ar Starptautisko Atomenerģijas aģentūru. Konvencionālās bruņojuma kontroles jomā Latvija turpinās runāt par esošo bruņojuma kontroles instrumentu saglabāšanu un saistību neievērošanu no Krievijas un Baltkrievijas puses. Atbilstoši drošības vides apstākļiem, turpināsim uzsvērt aizsardzības spēju nodrošināšanas prioritāti iepretim bruņojuma kontroles instrumentiem. Reģionālās drošības kontekstā EDSO formātā Latvija aicinās saglabāt savstarpējās uzticības veicinošos pasākumus, vēršot uzmanību uz Krievijas un Baltkrievijas saistību neievērošanu.

Ārpolitiskajā darba kārtībā ir nonākuši arī mākslīgā intelekta (MI) tehnoloģiju attīstības jautājumi. No tā, kā valstis spēs ieviest un attīstīt MI tehnoloģijas, būs atkarīga to ekonomiskā konkurētspēja un ģeopolitisks svars nākotnē. ES ir līdere MI regulējuma jomā, taču atpaliek no ASV un Ķīnas MI inovācijas, izstrādes un izmantošanas ziņā. Vienlaikus MI tehnoloģijas saasina konfrontāciju starp demokrātisko un autoritāro nākotnes vīziju. MI var balstīt digitālo publisko telpu, kas ir atvērta, brīva, uzticama un droša. Taču šī pati tehnoloģija var nostiprināt digitālo autoritārismu, piedāvājot arvien labākus izsekošanas, cenzūras un informācijas manipulācijas rīkus, īpaši apdraudot atvērto sabiedrību informācijas telpu. Šiem tehnoloģiskajiem riskiem ir tiešas drošības sekas: visas minētās MI spējas jau tagad izmanto naidīgās trešās valstis.

25 New START
26 nuclear threshold

Latvija aktīvi meklē sadarbības partnerus līdzīgi domājošo valstu vidū, lai rastu praktiskus risinājumus šiem izaicinājumiem. **Piemēram, Latvija strādā ar ASV, kas ir MI attīstības līdere, par iespējām kopīgi veidot Latvijas Nacionālā mākslīgā intelekta centru Latvijā. Tāpat viens no sadarbības ietvariem ir Rīgā bāzētais NATO Stratēģiskās komunikācijas izcilības centrs.** Kopumā NATO rīcību ar MI radītajiem riskiem un iespējām atspoguļo 2024. gada aprīlī pieņemtā Digitālās transformācijas ieviešanas stratēģija.

Latvija aktīvi piedalās starptautisku normu veidošanā informācijas integritātes jomā, uzrunājot un daloties pieredzē par MI un dezinformācijas jautājumiem ANO formātos. Latvija uzskata, ka viens no svarīgākajiem uzdevumiem ir panākt atbildīgu un caurskatāmu attieksmi no tehnoloģiju kompānijām attiecībā uz to radītajiem riskiem informācijas telpai.

Latvijas ieguldījums ES ārējās attiecībās

Latvija 2024. gadā ir ievērojami attīstījusi dialogu ar visu pasaules reģionu valstīm, gan organizējot dažāda līmeņa vizītes un politiskās konsultācijas, gan turpinot attīstīt Latvijas goda konsulu tīklu, gan arī paplašinot līgumtiesisko bāzi, gan atbalstot Eiropas Ārējās darbības dienesta un Eiropas Komisijas iniciatīvas un to iedzīvināšanu.

Latvija turpināja intensificēt politisko dialogu ar globālajiem partneriem Āzijas un Klusā okeāna, Āfrikas, Latīņamerikas un Karību jūras reģionos, nostiprinot divpusējās attiecības un sadarbību starptautiskajās organizācijās, kā arī vairojot izpratni par Latvijas redzējumu attiecībā uz atbalstu Ukrainai, Krievijas agresiju pret Ukrainu un tās ietekmi uz Latvijas un globālo drošību, kā arī padziļinot Latvijas zināšanas par globālo partneru drošības un ārpolitiskajiem izaicinājumiem un apzinot jaunas iespējas ekonomiskajai sadarbībai. Divpusējā dialoga ietvaros tika uzrunāts jautājums par drošības garantijām Latvijas pilsoņiem šajās valstīs, ņemot vērā Krievijas ekstrateritoriālo vajāšanas orderu iespējamību.

Krievijas agresijas kara pret Ukrainu sekas gan politiski, gan ekonomiski ir ietekmējušas arī citus reģionus. Līdzīgi domājošas valstis dažādos pasaules reģionos aktīvāk sadarbojas, apmainoties ar pieredzi un zināšanām, lai stiprinātu uz ANO Statūtu principiem balstītu starptautisko kārtību un savu drošību.

Latvijas interesēs ir padziļināt sadarbību ar **Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienoto Karalisti (AK)** gan divpusēji, gan ES un NATO ietvaros, gan arī reģionālos sadarbības formātos.

AK ir Latvijas cieša sabiedrotā NATO un Ukrainas atbalsta jautājumos. AK ar pastāvīgu militāro klātbūtni Baltijas reģionā sniedz būtisku ieguldījumu Latvijas drošībā. **2024. gadā Latvija kopā ar AK izveidoja Dronu koalīciju. Koalīcijas 16 dalībvalstis īsteno dronu piegādes Ukrainai un attīsta sabiedroto dronu spējas.** Latvija izmanto sadarbības iespējas ar AK arī NB8 formātā, īpaši drošības un aizsardzības jomās. 2024. gadā reģiona valstis turpināja attīstīt sadarbību pēc AK iniciatīvas izveidotajos Apvienotajos reaģēšanas spēkos.

AK ir nozīmīgs Latvijas sadarbības partneris ekonomikā. 2024. gadā turpinājās divpusējās tirdzniecības veicināšanas un investīciju piesaistes projekti ar Latvijas un AK industriju pārstāvju dalību. Vairums sadarbības projektu veidoti ar tehnoloģijām saistītājās nozarēs, īpaši zaļo un viedo tehnoloģiju sektoros. Arī turpmāk tiks veicināta uzņēmēju sadarbība, cita starpā, atbalstot Latvijas uzņēmēju dalību nozīmīgos nozaru forumos, kā arī abu valstu zinātnieku un uzņēmēju sadarbība ES zinātnes programmās *Horizon* un *Copernicus*.

Latvija iestājas par ES un AK tuvināšanos, pamatojoties uz kopīgajām drošības, ārpolitiskajām interesēm, ekonomiskās sadarbības iespējām. Latvijas ieskatā attiecības iespējams padziļināt – gan pilnībā īstenojot jau esošās vienošanās, gan veidojot jaunas vienošanās ekonomikas, enerģētikas, aizsardzības, drošības, sabiedrības noturības un citās jomās.

Pagājušajā gadā nostiprinātas attiecības ar **Indijas un Klusā okeāna** reģiona valstīm. Ir redzama pieaugoša abpusēja interese par drošības izaicinājumiem eiroatlantiskās drošības telpā un Indijas un Klusā okeāna reģionā. Pēc ES iniciatīvas 2024. gada februārī notika Trešais ES Indijas un Klusā okeāna ministru forums, kā arī 24. ES un ASEAN²⁷ ministru tikšanās, sekmējot ES dalībvalstu un Indijas un Klusā okeāna reģiona valstu dialogu. Valsts prezidenta sekmīgā vizīte Korejas Republikā tālāk padziļināja sadarbību drošībā, ekonomikā, izglītībā. Latvijas ārlietu ministru vizīšu laikā nostiprināta sadarbība ar Austrālijas, Indonēzijas, Japānas, Korejas Republikas, Singapūras valdību, privātā un akadēmiskā sektoru pārstāvjiem. Apsveicami, ka Austrālija un Jaunzēlande ir pievienojušās Latvijas vadītajai Dronu koalīcijai Ukrainas atbalstam. **Austrālija, Japāna, Jaunzēlande un Korejas Republika** ir NATO partneri Indijas un Klusā okeāna reģionā (IP4), kas kopš 2022. gada īpašā statusā piedalās NATO samitos un ar kuriem sadarbība ir balstīta savstarpējās interesēs, kopīgos drošības izaicinājumos un vērtībās, attīstot drošības dialogu un praktisko sadarbību. ES ietvaros esam ieinteresēti brīvās tirdzniecības, sadarbības un citu līgumu slēgšanā ar reģiona valstīm, kā arī drošības un noturības stiprināšanā.

Latvija iesaistījās reģionam svarīgu jautājumu risināšanā, piemēram, saistībā ar jūras līmeņa celšanās ietekmi uz Klusā okeāna salu valstiskumu. Latvija dalās savā valstiskuma nosargāšanas pieredzē un juridiskajā ekspertīzē. Tāpat ir iezīmējusies iespēja sadarbībai ar globālajiem partneriem digitalizācijas jomā, piemēram, īstenojot **Riga TechGirls** projektu Fidži un Austrālijā. Latvija izmantoja iespējas paust savu pozīciju dažādos reģiona pasākumos un formātos, piemēram, Klusā okeāna salu foruma samitā Tongā, Filipīnu rīkotajā starptautiskajā konferencē par “Sievietes, miers un drošība” tēmu, ārpolitikai un drošības politikai veltītā starptautiskā konferencē Indijā - “Raisinas dialogs”, kā arī hibrīdajam apdraudējumam veltītā starptautiskā forumā Austrālijā - “Sidnejas dialogs”, un starptautiskā konferencē Korejā par atbildīgu mākslīgā intelekta izmantošanu militārajā jomā (REAIM).

Attiecībās ar Ķīnu aizvien lielākas bažas raisa tās stratēģiskās partnerības ar Krieviju padziļināšanās un agresijas kara pret Ukrainu iespējošana. Ir arī pastiprinājusies Ķīnas kritika pret Rietumvalstīm, tai skaitā izaicinot cilvēktiesībās, demokrātijā un tiesiskumā balstīto pasaules kārtību un arvien aktīvāk virzot iniciatīvas, kas vērstas pret to. Savas nostājas virzīšanā Ķīna nevairās arī no tādām metodēm kā ārvalstu politiku ietekmēšana un spiediena izdarīšana uz izglītības un kultūras iestādēm, kā arī privātā sektora pārstāvjiem. Ķīna turpina aktīvi demonstrēt spēku Dienvidķīnas jūrā un plašākā reģionā, īpaši Taivānas un Filipīnu virzienā.

Vienlaikus ir jāņem vērā Ķīnas nozīmīgā starptautiskā loma, kas ietekmē risinājumu rašanu globāliem izaicinājumiem, piemēram, klimata pārmaiņām un veselības jautājumiem.

2024. gadā ir aktivizējies divpusējais dialogs – jūlijā Latviju apmeklēja Ķīnas īpašais sūtnis, bet novembrī notika kārtējās Ārlietu ministriju politiskās konsultācijas Pekinā valsts sekretāra un ministra vietnieka līmenī.

Latvija ar Ķīnu turpina uzturēt konstruktīvas attiecības, saglabājot atvērtību abpusēji izdevīgas sadarbības attīstīšanai. Vienlaikus dialoga ietvaros Latvijas ir aktīvi uzrunājusi jautājumus, kuros nostājas ir būtiski atšķirīgas. Latvijai ir īpaši svarīgi, lai Ķīna pārtrauc sniegt atbalstu agresorvalstij Krievijai tās karā pret Ukrainu.

2024. gadā aktivizētas **attiecības ar Indiju**. Nozīmīga attīstība bija Indijas rezidējošās vēstniecības darbības uzsākšana Rīgā. Aktīvs bija politiskais dialogs – notika kopīga Baltijas valstu un Ziemeļvalstu ārlietu ministru vizīte Indijā, dalība konferencē “Raisinas dialogs”, kā arī Eiropas un Indijas uzņēmējdarbības ilgtspējas konklāvā Deli, Indijā. Savukārt septembrī Ņujorkā ārlietu ministre tikās ar Indijas ārlietu ministru un kopīgi piedalījās diskusijā par attīstības jautājumiem. Tāpat pēc Indijas ielūguma ārlietu ministre piedalījās G20 valstu ministru diskusijā par globālās attīstības tendencēm, uzsverot noteikumus balstītas starptautiskās kārtības saglabāšanas nozīmi globālajā pārvaldībā.

Sadarbībā ar globālajiem partneriem 2024. gadā lielu nozīmi ieņēma **Āfrikas valstis**. Notika politiskās konsultācijas ar Maroku, Mauritāniju, Kotdivuāru, Namībiju, Libēriju un Etiopiju. Latviju oficiālā vizītē apmeklēja Ruandas prezidents (pirmā tik augsta līmeņa vizīte no Āfrikas valstīm), Zimbabves parlamenta priekšsēdētājs un Libērijas aizsardzības ministre. Jūnijā Ārlietu ministrijā norisinājās starptautisks forums “Latvija un Āfrikas valstis: partneri mieram un noturībai”, kas bija stratēģiska platforma dialogam ar Āfrikas valstu pārstāvjiem.

Dialogs ar Āfrikas Savienību, Eiropas Savienības (ES) un Āfrikas Savienības (ĀS) samits sniedz iespēju vienoties par turpmākām sadarbības prioritātēm, kā arī augstā līmenī apmainīties ar viedokļiem par sadarbības stiprināšanas iespējām, īpaši izglītības un zinātnes, drošības, labas pārvaldības, migrācijas, mobilitātes jomās. Nākamais samits plānots 2025. gadā.

Latīņamerikas un Karību jūras reģions ir kopumā līdzīgi domājošs, paverot iespējas ciešākai sadarbībai noteikumos balstītas starptautiskās sistēmas stiprināšanai, globālu izaicinājumu risināšanai (piemēram, cīņa pret klimata pārmaiņām), kā arī abpusēji izdevīgu ekonomisko sakaru izvēšanai. Latvija 2024. gadā rīkoja politiskās konsultācijas ar virkni reģiona valstu, tostarp Argentīnu, Brazīliju un Salvadoru. Latvija aktīvi iesaistījās 4. Mazo salu jaunattīstības valstu konferences (SIDS4) sagatavošanās procesā, sniedzot finansiālu atbalstu un uzņemoties ziņotāja lomu, kā arī vairākas vadošās lomas konferences gaitā.

Latviju ietekmē arī notiekošais **Tuvajos Austrumos**, kur situācija šī gada laikā turpināja pasliktināties. Irāna turpina spēlēt destruktīvu lomu, gan veicot tiešus uzbrukumus Izraēlai, gan atbalstot dažādus bruņotos grupējumus Gazā, Libānā, Jemenā, Sīrijā un Irākā. Cerības situācijas stabilizācijai dod ar ASV un Francijas starpniecību panāktais pamiers starp Izraēlu un Libānu, saskaņā ar kuru puses tiek aicinātas pilnībā īstenot ANO DP Rezolūciju Nr. 1701. Starptautiskajai sabiedrībai ir būtiski atbalstīt pamiera ieviešanu un noturību un arī Latvija sniedz ieguldījumu šī mērķa sasniegšanai, piedaloties ANO Pagaidu spēku miera uzturēšanas misijā Libānā (UNIFIL).

Latvija iestājas par tūlītēju pamieru Gazā, visu Hamās sagūstīto ķīlnieku bezierunu atbrīvošanu, steidzamu humānās palīdzības piekļuvi un tās sniegšanu visā Gazā, kā arī karadarbības izbeigšanu saskaņā ar ANO DP Rezolūciju Nr. 2735. Vienlaikus būtiski, lai pašreizējā krīze nenovērstu uzmanību no ilgtermiņa Izraēlas un palestīniešu konflikta risinājuma meklējumiem, kas balstīts divu valstu principā.

Latvija sniedz ieguldījumu šī mērķa sasniegšanā, piedaloties ANO Pamiera uzraudzības organizācijas misijā (UNTSO) un ANO Globālās alianses divu valstu risinājuma panākšanai sanāksmēs.

Līdz ar B. Alasada režīma krišanu Sīrijā ir būtiski vājinājušās Krievijas un Irānas pozīcijas reģionā un paveras vēsturiska iespēja Sīrijas valsts apvienošanai un atjaunošanai. Latvija iestājas par iekļaujošu, sīriešu vadītu pārejas procesu, kas būtu saskaņā ar ANO DP rezolūcijas Nr. 2254 pamatprincipiem un nodrošinātu Sīrijas neatkarību, suverenitāti un teritoriālo vienotību. Latvija atbalstīs ES un citu partneru centienus šī mērķa panākšanā.

Rietumbalkānu reģiona izaicinājumu pārvarēšanā liela loma ir ES perspektīvai, kas motivē valstis īstenot reformas, uzlabot kaimiņattiecības un reģionālo sadarbību. ES ir jāturpina cieša iesaiste, sniedzot atbalstu un vienlaikus veicot uzraudzību pār reformu gaitu.

Latvija atbalsta Rietumbalkānu valstu ceļu uz iestāšanos ES, aicinot pildīt noteiktos kritērijus, veikt reformas, kā arī uzlabot kaimiņattiecības. Esam gandarīti par 2024. gadā panākto progresu. **Latvija atbalstīja Eiropadomes lēmumu uzsākt pievienošanās sarunas ar Bosniju un Hercegovinu un notikušos sarunu raundus ar Melnkalni un Albāniju.**

Latvijā pozitīvi vērtē, ka 2024. gada EK ziņojumā par tiesiskumu pirmo reizi vērtētas arī četras kandidātvalstis – Albānija, Ziemeļmaķedonija, Melnkalne un Serbija, palīdzot nodrošināt saskaņotību ar ES standartiem tiesiskuma jomā.

Latvija arī turpmāk atbalstīs ES paplašināšanos, pamatojoties uz individuālu pieeju un kritēriju izpildi. No potenciālajām ES dalībvalstīm sagaidām viennozīmīgu atbalstu Eiropas vērtībām un politisko gribu īstenot reformas. Īpaša uzmanība jāpievērš ārpolitikas saskaņotībai ar ES Kopējo ārējās un drošības politiku (KĀDP), tiesiskuma reformām un mediju brīvībai. Latvija turpinās dalīties pieredzē par eiropintegrācijas procesam nepieciešamo reformu īstenošanu.

ES attiecības ar Turciju ir stratēģiski nozīmīgas – Turcija ir ES partneris un kandidātvalsts. Atbalstām pragmatisku attiecību veidošanu ar Turciju, attīstot sadarbību kopējo interešu jomās. Augstu vērtējam mūsu divpusējo dialogu, ekonomiskās sadarbības izaugsmi, sadarbību NATO, EDSO, ANO ietvaros.

2024. gada jūnijā tika oficiāli uzsāktas **ES iestāšanās sarunas ar Ukrainu un Moldovu**. EK ir uzsākusi Ukrainas un Moldovas nacionālā regulējuma atbilstības ES tiesību aktu kopumam izvērtēšanu²⁸. Sarunu procesa sākšana kalpo ne tikai par visaptverošu reformu dzinuli, bet arī kā spēcīgs ES solidaritātes signāls Ukrainas un Moldovas sabiedrībām.

Lai sekmētu Ukrainas integrāciju ES, Baltijas un Ziemeļvalstis izveidoja augsta līmeņa ekspertu grupu Ukrainas valdības atbalstam, kurā no Latvijas strādā bijušais ES komisārs Andris Piebalgs.

Ministru kabinets 2024. gada oktobrī pieņēma lēmumu par finanšu līdzekļu piešķiršanu Moldovas energosistēmas noturībai. 2024. gada 15. oktobrī NB8 ārlietu ministri kopīgā vizītē Moldovā puda atbalstu valsts integrācijai ES. Oktobra referendumā 50,4 % vēlētāju atbalstīja konstitūcijas grozīšanu, nostiprinot Moldovas pievienošanos ES kā valsts stratēģisku mērķi.

***Latvija turpinās atbalstīt Ukrainu un Moldovu to turpmākajā
pievienošanās ES procesā, palīdzot ar reformu īstenošanu un
atbalstot tiesību aktu salāgošanu ar ES tiesību aktu kopumu.***

2023. gada nogalē Gruzija saņēma ES kandidātvalsts statusu, tomēr 2024. gada laikā Gruzijas valdība pieņēma vairākus pretrunīgus likumus, tai skaitā ievērojami palielinot kontroli pār nevalstisko organizāciju un neatkarīgo mediju darbību, kas noveda pie Gruzijas eiropintegrācijas procesa faktiskas apturēšanas. Baltijas valstu un Islandes ārlietu ministru kopīgās vizītes Tbilisi 2024. gada maijā mērķis bija sarunās ar valdības, opozīcijas, pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem panākt Gruzijas valdošās varas izvēlētais negatīvās trajektorijas maiņu. Diemžēl tas nav noticis. Gruzijas parlamenta vēlēšanas 26. oktobrī noritēja ar daudziem nopietniem pārkāpumiem, kurus dokumentēja starptautiskie un vietējie vēlēšanu novērotāji. Īsi pēc tam valdības paziņojums par iestāšanās ES sarunu atlikšanu līdz 2028. gadam izraisīja plašus protestus, kurus varas iestādes brutāli mēģina apspiest.

***Nemot vērā Gruzijas valdības represijas pret pilsonisko sabiedrību,
Latvija sadarbībā ar partneriem, kā arī ES lēmusi par atbalsta
apturēšanu, ierobežojošiem pasākumiem, kā arī nodrošinās
atbalsta sniegšanu Gruzijas pilsoniskajai sabiedrībai dalībai ES.***

Baltijas valstu un Ziemeļvalstu ministri iestājās par EDSO sniegto rekomendāciju īstenošanu vēlēšanu kontekstā, tostarp vēlēšanu rīkošanas iespēju.

2024. gadā Latvija turpināja aktīvu politisko dialogu un sadarbību ar **Centrālāzijas valstīm**, īpašu uzmanību veltot ekonomisko attiecību un attīstības sadarbības stiprināšanai. Būtisks attiecību elements ir regulāras politiskās konsultācijas par plašu tēmu spektru, tai skaitā uzturot dialogu arī par jautājumiem, kas saistīti ar Krievijai noteikto sankciju efektīvu ieviešanu.

Attīstības sadarbības politikas ietvaros Latvija turpina atbalstīt Centrālāzijas valstu modernizācijas un reformu procesus. 2024. gada laikā Uzbekistānā tika īstenoti seši divpusējie attīstības sadarbības projekti. Latvijas eksperti piedalījās ES, USAID un citu starptautisko donoru finansētos reģionālos projektos, tai skaitā Latvijas Valsts robežsardze turpināja vadīt ES robežu pārvaldības programmu Centrālāzijā (BOMCA), savukārt CFLA kā jaunākais partneris uzsāka ES reģionālā projekta “Digitālā savienojamība Centrālāzijā” īstenošanu.

Reģionālā sadarbība

Baltijas valstis un Ziemeļvalstis ir mūsu tuvākie kaimiņi un sabiedrotie.

***Kopš Somijas un Zviedrijas pievienošanās NATO, Baltijas jūras
reģions ir ieguvis jaunu sadarbības perspektīvu, kurā dominē
reģiona apņemšanās stiprināt savu drošību.***

Ciešākas partnerības ar līdzīgi domājošām valstīm palīdz veidot kopīgo pozīciju starptautiskajās organizācijās (ES, NATO, ANO) un sniegt mērķtiecīgāku atbalstu Ukrainai. Kopīgas Baltijas valstu un Ziemeļvalstu (NB8) amatpersonu vizītes trešajās valstīs, piemēram, NB8 ārlietu ministru vizīte Moldovā un Ukrainā oktobrī, apliecina vienotās vērtības, mērķus un ciešās savstarpējās saiknes. Kopīgi turpināsim vērsties pret Krievijas īstenoto agresiju Ukrainā un stiprināt mūsu sabiedrību noturību pret Krievijas īstenoto hibrīdo apdraudējumu reģionā.

2024. gadā Latvija koordinēja **NB8** parlamentu un Aizsardzības ministriju sadarbību. NB8 valstis ir paidušas nemainīgu atbalstu Ukrainai un kopā ir sniegušas otro lielāko militāru atbalstu aiz ASV. Noticis aktīvs ekspertu darbs NB8 līmenī pie ES sankciju ieviešanas un piemērošanas vienādošanas un “ēnu flotes” kuģu identificēšanas. ANO cilvēktiesību formātos NB8 valstis turpināja veiksmīgi sadarboties, kopīgi sagatavojot un prezentējot vairāk nekā 100 paziņojumus, aizstāvēt kopīgās reģiona vērtības, tai skaitā uzsverot Krievijas pastrādātos noziegumus Ukrainā, cilvēktiesību pārkāpumus Krievijā, Baltkrievijā, Afganistānā, Irānā, Sīrijā un citos pasaules reģionos, kā arī iestājoties par dzimumu līdztiesību, tiesiskumu un mediju brīvību.

Baltijas valstis 2024. gadā stiprināja valstu drošību, aizsardzības spējas, ārējās robežas, tai skaitā, sniedzot savstarpēju operatīvo un tehnisko palīdzību. Tāpat kopīgs darbs tika ieguldīts civilās aizsardzības sistēmas attīstīšanai un reģionālo masu evakuācijas plānu izstrādei, kā arī veselības aprūpes pieejamības un medikamentu nodrošināšanai krīzes apstākļos. **Tika pabeigti sagatavošanās darbi, lai Baltijas valstis 2025. gada februārī atslēgtos no Krievijas elektroenerģijas tīkla (BRELL) un pieslēgtos Eiropas tīklam.**

2025. gadā Latvija vadīs **Baltijas Ministru padomi**, kā galvenās prioritātes izvirzot reģiona drošību un noturību, atbalstu Ukrainai, reģionālās savienojamības pilnveidi, enerģētiskās drošības stiprināšanu, investīciju piesaisti. Būtisku lomu sadarbības koordinācijā spēlēs arī parlamentārā sadarbība Baltijas Asamblejā.

2024. gadā Latvija noslēdza prezidentūru **ES Stratēģijā Baltijas jūras reģionam**, uzsākot pārrobežu un starpnozaru sadarbības Rīcības plāna atjaunināšanu atbilstoši reģiona aktuālajām vajadzībām drošības un ekonomikas jomās. **Baltijas jūras valstu padomes (BJVP)** ietvaros ārlietu ministri, stingri nosodot Krievijas agresijas karu, ir apņēmušies turpināt atbalstu Ukrainai un veikt pasākumus cīņā pret Krievijas hibrīddraudiem un “ēnu floti”, kas Baltijas jūrā rada ievērojamus drošības un vides riskus.

2024. gada aprīlī **Trīs jūru iniciatīvas (3JI)**, kas ir mūsu reģiona transatlantiskās saites ar ASV viens no elementiem, samītā Viļņā valstu līderi uzsvēra stingra atbalsta nozīmi Ukrainai, tās rekonstrukcijai un ciešākai iesaistei reģionālos infrastruktūras projektos, īpaši enerģētikā, kibernetikas stiprināšanā, kā arī ilgtspējīga transporta savienojamībai ar militāro mobilitāti. Tajā piedalījās līdz šim plašākais delegāciju skaits, kas apliecina starptautiskā līmenī pieaugošo interesi par 3JI virzītajiem mērķiem un prioritātēm. Latviju samītā pārstāvēja Valsts prezidents, savukārt Ārlietu ministrija sadarbībā ar uzņēmēju organizācijām aktīvi iesaistījās **3JI Biznesa forumā**. Tas pulcēja transporta, enerģētikas un digitālās nozares privātā sektora pārstāvju plašu loku. Biznesa forumā piedalījās vairāk nekā 30 uzņēmumi no Latvijas, apliecinot privātā sektora interesi par sadarbības iespējām reģionā, kā arī par investīciju piesaisti projektiem transporta, enerģētikas un digitālajā jomā.

2024. gada jūlijā ASV DFC²⁹ paziņoja par pirmajām investīcijām 3JI reģiona enerģētikas projektos, apliecinot ASV apņemšanos attīstīt reģiona enerģētikas diversifikāciju un stiprināt savienojamību.

Ekonomiskās izaugsmes un noturības stiprināšana, ES konkurētspējas un globālās ietekmes palielināšana

Krievijas karš Ukrainā un ģeopolitiskie izaicinājumi turpina ietekmēt ES darba kārtību, kā arī nosaka nepieciešamību mainīt un stiprināt ES. 2024. gadā ES norisinājās institucionālā pāreja, kas līdz ar jauno likumdošanas ciklu iezīmē jaunas prioritātes ES darba kārtībā. Latvijas 20 gadu darbs ES ir pierādījis, ka Latvija ir nobriedusi ES dalībvalsts, kura spēj būtiski ietekmēt ES politiku veidošanu un īstenošanu. Latvijas interesēs ir spēcīga ES, kas spēj ātri reaģēt uz dažādiem izaicinājumiem drošībai un ekonomikā. ES un NATO sadarbībai kļūstot ciešākai, Latvijai svarīgi, ka šīs sadarbības iznākums ir aizsardzības spēju un gatavības paaugstināšana ar lielākiem tēriņiem aizsardzībai un drošībai ES esošajā un nākamajā ES daudzgadu budžetā. Konkurētspējas veicināšana Latvijai ir svarīga gan ES iekšienē, gan globāli, tostarp iestājoties par to, ka zaļajai transformācijai ir jābūt līdzsvarā ar ES konkurētspējas nodrošināšanu. Latvija strādā, lai mazinātu Latvijas, Baltijas un ES enerģētisko atkarību no Krievijas un citām trešajām valstīm. Latvijas interesēs ir ES gatavība jaunu dalībvalstu uzņemšanai, kur institucionālā un politiku pielāgošana jau ir sākusies.

Iekšēji efektīvāka un noturīgāka ES

Ekonomiskās noturības un konkurētspējas veicināšana ir nemainīga ES prioritāte. Krievijas kara Ukrainā, Covid-19 pandēmijas, piegāžu ķēžu pārrāvumu un produktivitātes krituma radītās negatīvās sekas ekonomikā joprojām nav pilnībā pārvarētas. 2024. gads ir zīmīgs ar to, ka tika prezentēti divi augsta līmeņa ziņojumi par ES konkurētspēju ([E. Letas](#) un [M. Dragi](#) ziņojumi), kuros veikta visaptveroša analīze un sniegtas rekomendācijas ES Vienotā tirgus un konkurētspējas uzlabošanai. Latvijas intereses Dragi ziņojumā ir saistītas ar jaunajās tehnoloģijās balstītu ES rūpniecības sektoru un inovatīvu uzņēmumu veidošanu, īpaši digitālajās tehnoloģijās, piemēram, mākslīgais intelekts un kvantu skaitļošana. Enerģētikā Latvijai būtiski, lai ES līmenī turpinātos atbalsts enerģētiskās neatkarības stiprināšanai, veicinot jaunu ģenerējošo jaudu un starpsavienojumu attīstību. Dragi ziņojuma kontekstā Latvija ir skaidri paudusi, ka spēcīga aizsardzības industrija ir būtisks ES konkurētspējas faktors. Turpmāka ES konkurētspējas attīstība nav iedomājama bez būtiskām pārmaiņām finansējuma pieejamībā. Tāpēc Latvija aktīvi strādā ES līmenī, lai atvieglotu piekļuvi kapitāla tirgiem un pārrobežu finansējumam. Latvija ir to valstu vidū, kas vēlas mazināt ES pārmērīgo regulāciju un aicina mazināt administratīvo slogu. Latvija aktīvi piedalās dažāda līmeņa diskusijās par ziņojumu priekšlikumiem, lai EK 2025. gadā varētu izstrādāt jaunu ES konkurētspējas stratēģiju.

Latvijai ir būtiska iesaiste **ES programmās**, kas vērstas uz ES konkurētspējas stiprināšanu moderno tehnoloģiju un inovāciju jomā. **Latvijai steidzami jāstiprina pētnieciskās institūcijas un mūsu attīstītākie un eksportējošie uzņēmumi, kas ir spējīgi konkurēt ES līmenī, piesaistot partnerus un ES finansējumu.** ES līmenī pieaug tendence palielināt finansējumu ekonomikas nozarēm, kas spējīgas konkurēt globāli. Latvija to atbalsta, taču vienlaikus pauž bažas, ka, stiprinot ES globālo konkurētspēju, var tikt paplašināta attīstības plaisa starp dalībvalstīm, kā arī var tikt negatīvi ietekmēti vienlīdzīgas un godīgas konkurences nosacījumi ES Vienotajā tirgū. Tāpēc, īstenojot reformas konkurētspējas veicināšanai, ir nepieciešams saglabāt vienlīdzīgas un godīgas konkurences nosacījumus un paredzēt pasākumus ES iekšējās konverģences nodrošināšanai. **Svarīgi, lai tādi konverģences instrumenti kā Kohēzijas politika nodrošina būtiskas investīcijas Latvijas attīstībā un tuvina mūs ES vidējam attīstības līmenim. Par to iestāsimies nākamā daudzgadu budžeta sarunās.**

Ņemot vērā aktuālos ģeopolitiskos apdraudējumus, 2024. gadā Latvija aktīvi strādāja, lai veicinātu pie **ES ekonomisko drošību un noturību**. To atspoguļo virzība iepriekš publicētās Eiropas ekonomiskās drošības stratēģijas mērķu īstenošanā. Janvārī EK publicēja iniciatīvu pakotni ES normatīvu kopuma pilnveidei ārvalstu ieguldījumu izvērtēšanai, izejošo ieguldījumu risku uzraudzībai, divējāda lietojuma preču eksporta kontrolei un ES pētniecības drošībai ar mērķi sekmēt ES ekonomisko drošību pieaugošas ģeopolitiskās spriedzes un straujo tehnoloģisko pārmaiņu ietekmē.

Reaģējot uz ES dalībvalstīs, arī Latvijā pastāvošām bažām, EK veica padziļinātu risku izvērtēšanu četrās kritiskajās tehnoloģijās – pusvadītāji, mākslīgais intelekts, kvanti un biotehnoloģijas. Tās ir daļa no plašākas ES trīs pīlāru pieejas ES ekonomiskajai drošībai – veicināt ES konkurētspēju, aizsargāt pret riskiem un veidot partnerības ar pēc iespējas plašāku valstu loku, tā sekmējot kopīgas ekonomiskās drošības intereses. Turklāt ES aktīvi turpināja strādāt ne tikai ar G7 un citiem līdzīgi domājošajiem partneriem, bet ar ASV 2024. gada aprīlī atklāja jaunu sadarbības platformu – Derīgo izraktenu drošības partnerību³⁰, apvienojot derīgo izraktenu ražotājvalstis plašā ģeogrāfiskā tvērumā. Šī partnerība veicinās politisko dialogu, rūpējoties arī par piegādes ķēžu drošību un konkrētu projektu īstenošanu.

Latvija atbalsta M. Dragi ziņojumā ietvertu pieeju, ka ES Zaļā kursa mērķiem ir jābūt līdzsvarā ar ES konkurētspējas prioritātēm, tomēr tiem ir jābūt salāgotiem ar ES konkurētspējas stiprināšanu un drošības vajadzībām. ES Zaļā kursa īstenošanā ir ņemts vērā Latvijas redzējums, ka pirms jaunu ambīciju definēšanas ir jāspēj jēgpilni ieviest jau pieņemtie tiesību akti. Tāpat jāpanāk, ka ES ir līderis ne tikai klimata regulējuma definēšanā, bet arī klimatneitrālo tehnoloģiju attīstībā.

Vienlaikus ar ES potenciālo paplašināšanās procesu turpinās **sarunas par ES efektīvu funkcionēšanu nākotnē**. 2024. gada jūnijā Latvija un citas dalībvalstis Eiropadomes sanāksmē apstiprināja ES iekšējo reformu ceļa karti, kurā iezīmēti četri virzieni – vērtības, politikas, budžets un pārvaldība. Eiropadome ir uzdevusi EK līdz 2025. gada pavasarim izstrādāt pārskatu par ES politiku nākotni un nepieciešamajām reformām. Sarežģītākās diskusijas ES iekšējo reformu sakarā gaidāmas par kopējo lauksaimniecības politiku un kohēzijas politiku. Latvija ir skaidri paudusi pozīciju, ka pašreizējie ES pamatlīgumi ir pietiekami elastīgi un nav nepieciešami to grozījumi, lai ES varētu uzņemt jaunas dalībvalstis. Tāpat ir būtiski, lai ES iekšējo reformu īstenošana un ES paplašināšanās ir paralēli darba virzieni, proti, lai diskusijas par iekšējām reformām neliktu šķēršļus ES paplašināšanās procesam.

Latvijai ir ļoti būtiski, lai esošajos apstākļos ES spētu saglabāt vienotību un spēju efektīvi funkcionēt. Lai to panāktu, ir svarīgi, ka dalībvalstis turpina turēties pie kopīgām vērtībām un demokrātijas pamatprincipiem.

2024. gada EK ziņojumā par tiesiskuma stāvokli ES ir iekļautas katrai dalībvalstij, tostarp Latvijai, adresētas specifiskas rekomendācijas. EK ziņojums Latvijai ir pozitīvs. Tajā atzīts, ka Latvijā tieslietu sistēma kopumā darbojas neatkarīgi un efektīvi, ir augsts tiesu sistēmas digitalizācijas līmenis un sasniegts progress interešu pārstāvības jautājumu regulējumā, kā arī tiek sagaidīta Interešu pārstāvības reģistra izveide 2025. gadā. Tāpat konstatēts, ka plašsaziņas līdzekļu iestādes Latvijā darbojas neatkarīgi, žurnālistu darba vide kopumā ir droša un pilsoniskā sabiedrība darbojas atvērtā telpā, bet ir jāuzlabo finanšu resursu pieejamība un jārisina izaicinājumi sabiedrības līdzdalībai vietējā līmenī.

ES finanšu instrumenti saglabājas kā būtisks investīciju avots Latvijas ekonomikā. 2024. gada februārī tika sagatavots ES daudzgadu budžeta vidustermiņa pārskats. Tā ietvaros tika izveidots īpašs instruments Ukrainai, ar kura palīdzību tiek sniegts ne tikai makrofinanssiāls atbalsts, bet arī tiek ieguldīts valsts rekonstrukcijā, modernizācijā un sociālajā kohēzijā ar skatu uz pakāpenisku Ukrainas integrāciju ES.

Vienlaikus ir uzsākts aktīvs darbs Latvijas interešu pārstāvībai par **nākamo ES daudzgadu budžeta periodu (2028–2034)**, lai iesaistītos sarunās ar ES institūcijām, dalībvalstīm un citām iesaistītajām pusēm vēl budžeta priekšlikuma izstrādes stadijā.

Galvenie Latvijas prioritārie virzieni nākamajam ES daudzgadu budžeta periodam būs: (1) drošība un aizsardzība, (2) kohēzija, (3) Kopējā lauksaimniecības politika un (4) finansējums Rail Baltica. Lai ES spētu nodrošināt finansējumu gan tradicionālajām, gan jaunajām prioritātēm, Latvija atbalsta kopējā ES budžeta pieaugumu.

Turpinoties Baltkrievijas un Krievijas īstenotajai migrantu instrumentalizācijai ar mērķi iedragāt ES dalībvalstu drošību, **Latvija aktīvi iesaistās ES migrācijas politikas veidošanā un ES ārējās austrumu robežas stiprināšanā.** 2024. gadā ES migrācijas politikā ir panākts būtisks progress. Maijā tika apstiprināti Migrācijas un patvēruma pakta tiesību akti. Pakta izstrādes gaitā Latvijas interesēs bija nodrošināt migrantu instrumentalizācijas kā hibrīdā apdraudējuma aktualizēšanu.

Ņemot vērā, ka ES valstu iedzīvotājiem migrācija ir aktuāla un jūtīga tēma, domāšana strauji mainās – no atvērto durvju politikas uz stingrāku migrācijas politiku. Īstenojot visaptverošu pieeju migrācijai, ES turpina strādāt visos virzienos, tostarp pastiprinot sadarbību ar izcelsmes un tranzīta valstīm, lai novērstu pamatcēloņus un apkarotu cilvēktirdzniecību un kontrabandu, kā arī lai cīnītos pret migrantu instrumentalizāciju politiskiem mērķiem.

Latvija kopā ar citām dalībvalstīm ir aktīvi veicinājusi migrantu instrumentalizācijas kā hibrīdā apdraudējuma prioritizēšanu ES darba kārtībā.

Tostarp 2024. gadā EK nosūtītas vairākas vēstules par nepieciešamību pēc atbilstošiem risinājumiem cīņai ar migrantu instrumentalizāciju un iespēju krīzes skartajām dalībvalstīm uz laiku atkāpties no ES tiesību aktiem, pamatojoties uz valsts drošību, un risināt migrantu instrumentalizāciju saskaņā ar valsts tiesību aktiem. **Latvijas balss tika sadzirdēta - 2024. gada nogalē EK nāca klajā ar paziņojumu, paužot skaidru politisko atbalstu migrantu instrumentalizācijas skartajām dalībvalstīm un izpratni par iespējamu nepieciešamību izņēmuma gadījumos ārkārtas situācijās atkāpties no ES tiesību aktiem.**

Lai pēc iespējas ātrāk nodrošinātu enerģētisko neatkarību no Krievijas, Baltijas valstis vienojušās par savu energosistēmu sinhronizāciju ar kontinentālās Eiropas tīkliem 2025. gada februārī, kas ir gandrīz gadu ātrāk nekā sākotnēji plānots.

Pēc Krievijas kara Ukrainā radītās enerģētikas krīzes Latvijas enerģētikas sektoru ir izdevies stabilizēt. Enerģētikā ir izdevies samazināt energoresursu cenas, veicināt enerģētisko neatkarību no Krievijas un pāreju uz plašāku atjaunojamo energoresursu izmantošanu. 2025. gadā svarīgi būs turpināt darbu zaļās enerģijas attīstīšanā, kur būtiski, lai tas “ietu roku rokā” ar plašāku starpsavienojumu un enerģētikas infrastruktūras attīstību.

Latvijas vēstniecības ārvalstīs ir ieguldījušas lielu un produktīvu darbu, piesaistot investorus Latvijas enerģētikas sektoram. Tomēr ne visi sākotnēji ieinteresētie investori savu klātbūtni Latvijā saglabājuši ilgākā laika posmā. Tādēļ Latvijā ir jāturpina darbs labvēlīgas vides veidošanā investīciju piesaistei un noturēšanai. Uzsākts darbs Latvijas enerģētikas stratēģiskā dokumenta izstrādē, kuru paredzēts pieņemt 2025. gada sākumā. Investoriem tas dotu prognozējamības sajūtu, lai pieņemtu pozitīvu lēmumu par investīcijām Latvijā.

Baltijas jūras reģiona elektroapgādes un elektrības cenu stabilitātei nozīmīgu lomu spēlē starpsavienojumi ar citām Eiropas valstīm. 2024. gadā ekspertu līmenī turpinājās darbs elektroenerģijas pārvades starpsavienojuma “Baltic WindConnector” attīstības iespēju izvērtēšanā Baltijas jūrā. Starpsavienojums ir iekļauts Eiropas pārvades sistēmas desmit gadu attīstības plānā kā Vācijas, Igaunijas un Latvijas pārvades sistēmu operatoru projekts. Nodoma protokolu par starpsavienojuma izveidi parakstījušas visas trīs Baltijas valstis.

2024. gadā Latvija iestājās Starptautiskajā enerģētikas aģentūrā, kas dos iespēju piedalīties lēmumu pieņemšanā un enerģētikas politikas interešu aizstāvēšanā kopā ne tikai ar ES dalībvalstīm, bet arī valstīm ar globālu ietekmi uz enerģētikas politiku pasaulē.

2024. gadā Latvija uzsāka gatavošanos **Latvijas prezidentūrai ES Padomē**, kas norisināsies 2028. gada otrajā pusē. Plānojot prezidentūru, jāņem vērā, ka 2028. gada otrajā pusē tuvosies Eiropas Parlamenta 2024.–2029. gada institucionālā cikla noslēgums, un Latviju sagaida ievērojami lielāka darba intensitāte. Neskatoties uz papildu slodzi, prezidējošajai valstij ir iespējas ietekmēt ES prioritātes un darba kārtību. Tas ir nozīmīgs ieguldījums cilvēkresursu kompetences paaugstināšanā, kas ļauj arī pēc prezidentūras Latvijas intereses ES pārstāvēt vēl efektīvāk. Tas ir ieguvums arī Latvijas atpazīstamībai un tiks nodrošināts, lai ieguldītie līdzekļi prezidentūrā atgrieztos Latvijas ekonomikā.

ES ārējās tirdzniecības politika

2024. gadu ES ārējā tirdzniecības politikā iezīmē ne tikai jaunās EK mandāta sākums ar ekonomiskās politikas kursa maiņu, bet arī globālās tendences un satricinājumi starptautiskajā tirdzniecībā. Rezultātā atsevišķi partneri nosliecas par labu protekcionismam, ierobežo ES uzņēmumu brīvu piekļuvi to tirgiem ar dažādām tirdzniecības barjerām, veicinot ekonomisko fragmentāciju.

Latvijas ekonomikai, tās eksportējošiem uzņēmumiem vitāli svarīga ir stabila un prognozējama starptautiskā tirdzniecības sistēma, it īpaši, to veidojošais labvēlīgais līgumtiesiskais pamats.

Latvija uzskata, ka ir ļoti būtiski izmantot visus ES instrumentus – tirdzniecības līgumus, jaunas partnerības, tirgus aizsardzības instrumentus un citus pasākumus, lai Latvijas uzņēmēji varētu sekmīgi darboties jaunos tirgos.

Ir svarīgi nodrošināt, lai Latvijas uzņēmēji nebūtu pakļauti negodīgai konkurencei. Latvija atbalsta jaunu tirdzniecības nolīgumu noslēgšanu ar Latīņamerikas un Indijas un Klusā okeāna reģiona valstīm, īpaši izceļot sarunas ar globālajiem izaugsmes centriem – ASEAN valstīm.

Globālā konteksta ietvaros ES nācās reaģēt uz būtiskiem izaicinājumiem tirdzniecības politikā, lai saglabātu vadošo lomu starp partneriem gan divpusējā, gan daudzpusējā līmenī, un tā turpināja darbu esošā ES brīvās tirdzniecības nolīgumu (BTN) tīkla modernizēšanā un jaunu nolīgumu slēgšanā. Tāpat stājās spēkā nolīgumi ar Jaunzēlandi un Keniju, kā arī tika panākta politiskā vienošanās par sarunu noslēgumu ar Mercosur valstīm – Brazīliju, Argentīnu, Urugvaju un Paragvaju. ES turpina darbu pie nolīgumiem ar Meksiku, Indiju, Indonēziju, Filipīnām un Taizemi, kā arī izvērtē iespēju atsākt sarunas ar Malaiziju.

Vienlaikus ES tirdzniecības piegādes ķēžu stabilitātes nodrošināšana, kā arī zaļās un digitālās pārejas mērķi prasa alternatīvas sadarbības iespējas, tāpēc ES turpināja veidot alianses ārpus klasiskajiem tirdzniecības nolīgumiem, noslēdzot kritisko izejmateriālu partnerības ar Latīņamerikas, Centrālāzijas un Āfrikas valstīm. Darbs turpinājās arī Tirdzniecības un tehnoloģiju padomēs, kas šobrīd izveidotas ar ASV un Indiju. 2024. gada septembrī stājās spēkā Ilgtspējīgu investīciju veicināšanas nolīgums ar Angolu, kas ir pirmais šāda tipa nolīgums ES portfeli.

Digitālās partnerības un tirdzniecības nolīgumi ar Austrumāzijas reģiona valstīm papildina esošos BTN ar modernu digitālās tirdzniecības regulējošu disciplīnu kopumu, galvenokārt, lai veicinātu ES uzņēmēju konkurētspēju šajos tirgos. Šādi nolīgumi ne tikai veicina partneru tirdzniecības plūsmas, bet arī uzlabo patērētāju aizsardzību un nodrošina juridisko noteiktību uzņēmumiem, kuri vēlas iesaistīties pārrobežu digitālajā tirdzniecībā. 2024. gada jūlijā tika noslēgtas sarunas par ES–Singapūras digitālās tirdzniecības nolīgumu, un darbs turpinās ar Dienvidkoreju.

ES nozīmīgākais tirdzniecības partneris nemainīgi ir ASV, ciešām transatlantiskajām saitēm esot pasaules ekonomikas galvenajai artērijai. Latvija skata ekonomisko sadarbību ar ASV plašākā savstarpējo interešu un kopīgo vērtību kontekstā, kur tai ir būtiska nozīme arī drošības un aizsardzības sadarbības stiprināšanā.

2024. gadā ES un ASV turpināja darbu savstarpējās tirdzniecības un ekonomisko attiecību padziļināšanā, gan virzot sarunas par nolīgumu (kritiski svarīgie derīgie izraksteņi, tērauds un alumīnijs) noslēgšanu, gan sadarbojoties Tirdzniecības un tehnoloģiju padomē (TTC). 2024. gada aprīlī notikušās jau sestās TTC augsta līmeņa sanāksmes būtiskāko iznākumu vidū jāizceļ vienošanās par transatlantiskās sadarbības veicināšanu tādās Latvijai svarīgās tehnoloģiju jomās kā mākslīgais intelekts, 6G, kritiskajās un jaunajās tehnoloģijās, rezultējoties ar kopīgu 6G redzējumu un digitālas identitātes kartēšanas ziņojumu. Nepastarpināta uzmanība TTC ietvaros līdz šim veltīta ekonomiskās drošības jautājumiem, īpaši sankciju un eksporta kontroles jomās, un izaicinājumiem attiecībā uz trešo valstu īstenotu ekonomisko piespiešanu un ne-tirgus praksi.

EK 2024. gada oktobra ziņojums par ES tirdzniecības politikas īstenošanu un izpildi apstiprina, ka mainīgās pasaules ekonomikas un globālo izaicinājumu kontekstā ES tirdzniecības plūsmas ar BTN partnervalstīm pieaug straujāk un saglabājas ievērojami stabilākas nekā ar tirdzniecības partneriem bez nolīgumiem³¹.

Pasaules Tirdzniecības organizācija

Latvija redz PTO kā nozīmīgu daudzpusējās tirdzniecības sistēmas balstu, tāpēc Latvijas prioritāte ir tieši PTO reformas īstenošana. Organizācijai jāspēj atbildēt uz globālajiem satricinājumiem un jāizstrādā mūsdienīgi tirdzniecības noteikumi tādās jomās kā digitālā tirdzniecība, investīcijas, vide, klimats, lauksaimniecība un rūpniecība, lai nodrošinātu ekonomisko interešu aizsardzību un vienlīdzīgus konkurences apstākļus globālajos tirgos.

2024. gads bija nozīmīgs ar PTO 13. Ministru konferenci Abū Dabī, Apvienotajos Arābu Emirātos, jo pēc ilgāka laika organizācijai pievienojās divas jaunas dalībvalstis. Vienlaikus konferencē tika panākti lēmumi jaunattīstības valstu pozīciju stiprināšanai starptautiskajā tirdzniecības sistēmā, pieņemti noteikumi globālās pakalpojumu tirdzniecības uzlabošanai un pārapspīrināta kopējā apņemšanās turpināt darbu PTO strīdu izšķiršanas sistēmas atjaunošanā.

³¹ Piemēram, kopš ES un Kanādas Visaptverošā ekonomikas un tirdzniecības nolīguma (jeb CETA) provizoriskās stāšanās spēkā savstarpējā preču tirdzniecība eksponenciāli pieaugusi par vairāk nekā 50 %, nolīgumam efektīvi likvidējot tirdzniecības šķēršļus, tai skaitā uzlabojot mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) ekonomiskās iespējas (nolīguma rezultātā salīdzinoši vairāk jauni ES MVU ir sākuši eksportēt uz Kanādu, no 2016. līdz 2019. gadam tie bija papildus vairāk nekā 2 500). CETA veicinājusi brīvu pakalpojumu tirdzniecības un ieguldījumu plūsmas, kā arī devusi pienesumu ES dažādošanas centienos, tādējādi sekmējot piegādes ķēžu noturību. Latvija bija viena no pirmajām ES dalībvalstīm, kas ratificēja CETA, un ir spējusi izmantot CETA sniegtās priekšrocības un intensificējusi ekonomiskās attiecības ar Kanādu (par 29,3 % pieaudzis Latvijas eksportējošo uzņēmumu uz Kanādu skaits, pārsniedzot ES vidējo rādītāju).

Latvijas dalība Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijā (OECD)

OECD turpina būt vadošā starptautiskā organizācija, kas spēj sniegt konkrētus ieteikumus pasaules ekonomikas problēmu risināšanai, izmantojot datus balstītus pētījumus un definējot rīcībspolitikas standartus, kā arī daloties labākās prakses pieredzē.

Latvija sadarbībā ar OECD ir izmantojusi ekspertu ieteikumus, lai paaugstinātu publiskās pārvaldes kapacitāti, uzlabojot iekšējos procesus un pakalpojumus sabiedrībai, izveidotu pieaugušo izglītības sistēmu, radītu jaunu doktorantūras modeli, pilnveidotu izglītības kvalitātes uzraudzību, modernizētu Nodarbinātības valsts aģentūras digitālās sistēmas, pilnveidotu konkurences uzraudzību digitālajos tirgos, uzlabotu iedzīvotāju finanšu pratību un veicinātu Latgales reģiona ilgtspējīgu izaugsmi.

No regulārajiem OECD pārskatiem jāatzīmē kārtējais Ekonomiskais pārskats par Latviju, kas īpaši pievēršas Latvijas tautsaimniecībai nepieciešamajām strukturālajām reformām un investīciju piesaistes būtiskajiem aspektiem.

OECD ārējās attiecībās Latvija iestājas par organizācijas aktīvāku darbu Eirāzijas konkurētspējas programmā, kā arī atbalstīja OECD Ukrainas valsts programmu un ciešāku sadarbību ar Moldovu. 2024. gadā Ārlietu ministrija finansiāli atbalstīja OECD Ukrainas valsts programmu, kā arī OECD Eirāzijas konkurētspējas programmu, lai palīdzētu Moldovai reformu īstenošanā. Latvijas vēstnieks OECD A. Pelšs ir uzņēmies OECD Ukrainas draugu grupas vadību.

Palielinoties attīstības sadarbības politikas nozīmei, Latvija pieņēma lēmumu kļūt par OECD Attīstības palīdzības komitejas³² dalībvalsti. Latvijas attīstības sadarbības politikas sistēmas atbilstības OECD standartiem izvērtējums turpinās, lēmums par Latvijas uzņemšanu gaidāms 2025. gada pirmajā ceturksnī. Pilntiesīga dalība šajā komitejā ļaus padziļināti iesaistīties zināšanu apmaiņā ar citām dalībvalstīm, aktualizēt atbalstu Ukrainai un ES Austrumu partnerības valstīm un pārņemt labāko praksi attīstības sadarbības jomā, nodrošinot standartu pārņemšanu, tai skaitā, izveidojot uzraudzības un izvērtēšanas sistēmu.

Divpusējā ekonomiskā sadarbība

Latvija kā salīdzinoši maza un atvērta ekonomika ir cieši integrēta globālajā ekonomikā un starptautiskajās piegāžu ķēdēs. Latvijas preču un pakalpojumu eksports nodrošina ienākumus valsts budžetā un ir valsts ekonomikas mugurkauls. Iepriekšējo gadu laikā pasaule piedzīvojusi būtiskus ģeopolitiskus satricinājumus, kuru ietekmi redzam arī Latvijas preču eksporta rādītājos. Valsts pārvaldei esošajos apstākļos jāsniedz atbalsts uzņēmumiem, lai saglabātu un kāpinātu eksporta apjomus, kā arī atbalstītu centienus rast jaunus noieta tirgus.

Būtisks valsts ekonomiskās izaugsmes faktors ir spēja piesaistīt investīcijas, kas ļauj spēcīnāt gan esošās nozares, gan attīstīt jaunas. Ārvalstu investīciju piesaistē ārlietu dienestam ir svarīga loma – tas sniedz atbalstu, strādājot “sazobē” ar Ekonomikas ministriju un LIAA potenciālo investoru uzrunāšanā. **Dienests atbalsta Latvijas eksportējošos**

uzņēmējus problēmsituāciju risināšanā, sniedz atbalstu Latvijas uzņēmējiem biznesa kontaktu veidošanā, izmantojot vēstniecību un goda konsulu tīklu, kā arī atbalsta ienākošo un izejošo uzņēmēju delegāciju vizīšu norisi. Bieži ārvalstu investoru redzējums, indcētās vajadzības vai paustās bažas vispirms nonāk ārlietu dienesta redzeslokā. Ārlietu ministrija aktīvi piedalās Lielo un stratēģiski nozīmīgo investīciju projektu koordinācijas padomes darbā, sniedzot no potenciālajiem investoriem saņemto informāciju un kopīgi iesaistoties risinājumu meklēšanā. Šis formāts ir ienesis jaunu dinamisku ārvalstu investīciju piesaistes jautājumos, būtiski paātrinājis projektu virzību, tādējādi uzlabojot Latvijas kā investīciju galamērķa pievilcību. **Ārlietu dienests izmanto tā rīcībā esošos resursus un instrumentus, lai sadarbībā ar citām valsts institūcijām un uzņēmēju organizācijām sniegtu ieguldījumu eksporta veicināšanā un ārvalstu investīciju piesaistē Latvijai.** Ārlietu dienesta aktivitātes tiek balstītas valsts ekonomiskās izaugsmes vajadzībās un prioritārajos tautsaimniecības sektoros – bioekonomika, biomedicīna, medicīnas tehnoloģijas, farmācija, fotonika un viedie materiāli, augstās tehnoloģijas, informācijas un komunikāciju tehnoloģijas un citas augstas pievienotās vērtības un strauji augošās nozares. Ārlietu dienests sniedz atbalstu Latvijas aizsardzības industrijas interešu un izaugsmes veicināšanai. Popularizēti Latvijas sasniegumi zinātnē un meklētas jaunas sadarbības iespējas kosmosa nozarē, zaļajās un viedajās tehnoloģijās, kvantu skaitļošanā.

2024. gadā Ārlietu ministrija īstenojusi apjomīgu publiskās diplomātijas programmu ārvalstīs ar mērķi demonstrēt Latviju kā uzņēmējdarbībai un ārvalstu investīcijām pievilcīgu vidi, kā uzticamu, atbildīgu sadarbības partneri, kā valsti ar augsti izglītotu darbaspēku un ievērojamu intelektuālo kapacitāti, tā veicinot jaunu biznesa kontaktu un potenciālo sadarbības partneru piesaistīšanu. Piemēram, Latvijas–Vācijas digitālā konference “Latvijas–Vācijas sinerģija: digitālās transformācijas virzītājspēks”, pulcēja aptuveni 200 dalībniekus no Vācijas un Latvijas. Pasākumam sekoja plašas Vācijas uzņēmēju delegācijas vizīte uz Rīgu tālākas sadarbības veidošanai. Ar vēstniecības Londonā atbalstu norisinājās Latvijas un Apvienotās Karalistes aizsardzības industrijas uzņēmumu biznesa pasākums. Austrālijā un ASV tika organizēti pasākumi ar mērķi stiprināt sadarbību starp aizsardzības industriju pārstāvjiem. Vairākās valstīs organizēti pasākumi Latvijas IKT sektora atbalstam. Piemēram, Moldovas Digitālā samita ietvaros Latvijas uzņēmējiem bija iespēja piedāvāt risinājumus Moldovas IKT jomas vajadzībām. Pasākumam sekoja Moldovas delegācijas vizīte Rīgā. Ar vēstniecības iesaisti, Latvijas uzņēmēju delegācija piedalījās lielākajā IKT nozares pasākumā Centrālāzijas reģionā *ICT WEEK Uzbekistan 2024*. Vizītes ietvaros norisinājās arī Latvijas–Uzbekistānas forums par digitālo savienojamību. Gada laikā norisinājušies arī virkne citu pasākumu Latvijas uzņēmumu atbalstam gan Latvijā, gan ārvalstīs.

Latvijas diplomātiskās pārstāvniecības 30 valstīs (AAE, ASV, Austrālija, Azerbaidžāna, Beļģija, Čehija, Ēģipte, Grieķija, Gruzija, Francija, Itālija, Igaunija, Japāna, Īrija, Kazahstāna, Kanāda, Koreja, Apvienotā Karaliste, Lietuva, Moldova, Nīderlande, Norvēģija, Polija, Somija, Spānija, Turcija, Ungārija, Uzbekistāna, Vācija, Zviedrija) 2024. gadā organizējušas aptuveni 60 pasākumus uzņēmēju atbalstam un Latvijas kā drošas un investīcijām pievilcīgas valsts popularizēšanai: apaļā galda diskusijas, biznesa seminārus, Latvijas dienas, prezentācijas uzņēmēju biznesa iespējām, kā arī pasākumus investoru piesaistei. 2024. gada laikā Latvijas vēstnieki ārvalstīs devušies aptuveni 100 reģionālajās vizītēs, kā ietvaros notikušas ekonomiska rakstura divpusējās tikšanās. Vēstniecības atbalstījušas vairāk nekā 100 starptautiskās izstādes, kur ar stendiem pārstāvēti Latvijas uzņēmēji. Vēstniecības organizējušas vai apmeklējušas aptuveni 300 cita veida ekonomiska rakstura pasākumus, kas snieguši pienesumu mūsu valsts ekonomiskajām interesēm.

Nemot vērā Latvijas uzņēmumu spēju pielāgoties un diversificēt savus piegāžu un noietu tirgus, ārlietu dienests 2024. gada laikā ir sniedzis informatīvu un cita veida atbalstu Latvijas uzņēmumiem jaunu eksporta tirgu apgūšanā un eksporta apjoma kāpināšanā. Ciešā sadarbībā ar uzņēmēju organizācijām (LDDK, LTRK, Latvijas eksportētāju asociācija The Red Jackets, nozaru asociācijas u. c.) un valsts institūcijām (LIAA, Ekonomikas ministrija, citas nozaru ministrijas u. c.) organizēta virkne izglītojošu semināru par eksporta iespējām konkrētās valstīs vai reģionos, piemēram, Japānā, ASV, Korejas Republikā. Āfrikas foruma ietvaros Ārlietu ministrija organizēja Biznesa forumu, lai Latvijas uzņēmumi veidotu tālākus kontaktus sadarbības attīstīšanai ar Āfrikas valstīm. **2024. gada jūnijā Latvijas goda konsulu ārvalstīs sanāksmes laikā Ārlietu ministrija sadarbībā ar LIAA un LTRK organizēja kontaktbiržu, kurā vairāk nekā 90 Latvijas uzņēmumiem bija iespēja veidot kontaktus ar gandrīz 100 Latvijas goda konsuliem no teju 50 valstīm.** Plašais goda konsulu tīkls paver iespējas uzņēmumiem atrast jaunus sadarbības partnerus ārvalstīs. Regulāri notiek kontaktu stiprināšana starp Latvijas uzņēmējiem un mūsu vēstniecībās strādājošajiem ekonomiskajiem diplomātiem. Piemēram, **2024. gada oktobrī 37 Latvijas vēstniecību darbinieki tikās ar Latvijas uzņēmumu pārstāvjiem trīs atsevišķās kontaktbiržās Rīgā, Ventspilī un Liepājā.**

Ārlietu ministrija 2024. gadā turpinājusi aktīvi strādāt ekonomiskās sadarbības veicināšanā ar Ukrainu – gan Ukrainas atbalstam, gan iestājoties par Latvijas uzņēmēju interesēm. Ar Latvijas vēstniecības Ukrainā starpniecību tiek uzturēts ciešs dialogs ar Ukrainas kompetentajām iestādēm, lai atbalstītu Latvijas uzņēmēju dalību Ukrainas iepirkumos, tai skaitā militārajos. Latvijas un Ukrainas divpusējo ekonomisko attiecību stiprināšanā nozīmīga bija Latvijas–Ukrainas Starpvaldību komisijas sēde 2024. gada maijā, ekonomikas ministra vizītes ietvaros. 2024. gada septembrī Ministru prezidentes vizītes laikā Ukrainā tika pārrunātas potenciālās sadarbības jomas ekonomikā un citi Latvijas uzņēmējiem būtiski jautājumi. Latvijas vēstniecība Ukrainā aktīvi iesaistās vizīšu plānošanā, organizē Latvijas un Ukrainas uzņēmēju tikšanās dažādos sadarbības formātos, kā arī palīdz esošo problēmjaudājumu risināšanā. 2024. gada laikā noorganizēti vairāki Latvijas–Ukrainas biznesa forumi Ternopiļā, Kijivā un Vinnicā.

Ar gandarījumu varam atzīmēt, ka pieaug Latvijas uzņēmumu eksporta apjomi ne tikai uz virkni Eiropas valstu (Igaunija +3,46 %, Polija +14,92 %, Ungārija +27,75 %, Austrija +9,19 %, Beļģija +6,69 %, Francija +6,33 %, Slovākija +4,91 %, Nīderlande +4,60 %), bet arī uz attālākiem tirgiem – (ASV +4,05 %, Indija +25,36 %, Japāna +16,66 %, Ēģipte +55,90 %, Korejas Republika +16,16 %, Austrālija +15,75 %, Kanāda +5,13 %).³³

Latvijas ekonomiskā kapacitāte, mūsu uzņēmumu spējas un piedāvājums vienmēr tiek prezentēts ārvalstu amatpersonām ienākošo vizīšu ietvaros. Tas ļāvis eksportspējīgajiem Latvijas uzņēmumiem gūt atpazīstamību un jaunus sadarbības partnerus ārvalstīs. 2024. gada maijā notika AAE Ārlietu ministrijas valsts ministra ekonomikas un tirdzniecības jautājumos A. Alsājiga³⁴ un AAE Ekonomikas ministrijas ārējās tirdzniecības valsts ministra T. Alzajūdi³⁵ vizīte Latvijā. Tās ietvaros tika prezentēta RTU zinātniskā bāze un prioritārie darbības virzieni zinātnes komercializācijā, demonstrēti tehnoloģiju jaunuzņēmumi, kā arī idejas pusvadītāju ražošanas jomā un RTU augstais tehniskais nodrošinājums. Vizītes laikā tika panākta vienošanās par pieredzes apmaiņu ar AAE augstākās izglītības jautājumos.

³³ Preču un pakalpojumu eksports kopā, balstoties uz CSP un Latvijas Bankas datiem, 2024. gada pirmie 9 mēneši, salīdzinot ar 2023. gada pirmajiem 9 mēnešiem

³⁴ Ahmed bin Ali Al Sayeagh

³⁵ Thani bin Ahmed Al Zeyoudi

2024. gada jūlijā Rīgā tika uzņemta Kalifornijas štata amatpersonu un uzņēmēju delegācija štata finanšu ministres F. Ma vadībā. Vizītes laikā notika augsta līmeņa tikšanās, tika prezentēti Latvijas investīciju projekti, organizēts Latvijas–Kalifornijas biznesa seminārs, kurā piedalījās 55 Latvijas uzņēmumu pārstāvji.

Ārlietu dienesta aktivitāšu rezultātā Latvijas uzņēmumi tiek informēti par iespējām ārvalstu tirgos, tiek iepazīstināti ar potenciālajiem ārvalstu partneriem, sniedzot iespējas sadarbības veidošanai.

Būtisku ieguldījumu ekonomiskās sadarbības veicināšanā sniedz arī mūsu valsts amatpersonu izejošās vizītes, kurās tiek aicināti pievienoties arī Latvijas uzņēmēji. Piemēram, ārlietu ministra vizīte Japānā, kuras ietvaros tika organizēts Latvijas–Japānas biznesa forums, tādējādi sniedzot iespēju attīstīt jaunus biznesa kontaktus un sadarbību. Ārlietu ministres B. Bražes 2024. gada vizītes regulāri ietvēra ekonomikas komponenti, piemēram, Austrālijā, informējot par Latvijas aizsardzības industriju un dronu ražošanas iespējām, Indonēzijā, pārrunājot sadarbību IT tehnoloģiju un IT prasmju pārnēsē, savukārt Dienvidkorejā, pārrunājot sadarbību aizsardzības industrijas u. c. jomās. Ārlietu dienests sniedz saturisku un praktisku atbalstu arī citu augstāko amatpersonu un ministru ārvalstu vizītēm. Organizējot Valsts prezidenta darba vizīti Korejas Republikā, tajā tika iekļauti 19 uzņēmumi un organizācijas no Latvijas, pārstāvējot tādas nozares kā biomedicīna un farmācija, kokrūpniecība, kino, aviācija, dizains, enerģētika, kā arī aizsardzības rūpniecība. Vizītes ietvaros tika organizēts biznesa forums ar mērķi piesaistīt investīcijas un veicināt Latvijas eksportspēju.

Valsts institūciju, tai skaitā ārlietu dienesta, Ekonomikas ministrijas, LIAA un citu organizāciju ieguldītais darbs rezultējies lielo investīciju projektu piesaistē un īstenošanā. Piemēram, Fibenol, Van Oord, Golden Fields, Syfood u. c.

Latvijas ārējo ekonomisko interešu īstenošana ir process, kurā piedalās un atbildību nes gan valsts institūcijas, gan privātais sektors. Rezultātam ir nepieciešama efektīva informācijas apmaiņa, cieša un profesionāla sadarbība, kā arī aktivitāšu koordinācija. Ārlietu dienests arī 2025. gadā izmantos visus tā rīcībā esošos resursus un instrumentus eksporta atbalstam un investīciju piesaistei.

Sabiedrības iesaiste ārpolitikas veidošanā, Latvijas valstspiederīgo interesešu aizsardzība un sadarbība ar diasporu

Publiskā diplomātija un sabiedrības iesaiste ārpolitikā

Latvijā ārpolitisko mērķu sasniegšanā tiek izmantoti visi stratēģiskās komunikācijas virzieni – aktīva sadarbība ar Latvijas un pasaules medijiem, digitālā komunikācija, publiskā diplomātija, pētniecības, pilsoniskās sabiedrības un visplašākās sabiedrības iesaiste sadarbībā.

Būtiska ārpolitiskā darba daļa ir cīņa par sabiedroto, partneru un plašākas sabiedrības “prātiem un sirdīm” jeb publiskā diplomātija. Aizvadītajā gadā, pateicoties ciešai koordinācijai starp visiem ārpolitikā iesaistītajiem spēlētājiem un neskatoties uz ierobežotajiem finanšu un cilvēku resursiem, Latvijai ir izdevies īstenot virkni nozīmīgu pasākumu, kas pilnīgāk atklāj Latviju kā atbildīgu starptautisko spēlētāju un pievilcīgu sadarbības partneri.

Latvijas diplomātisko pārstāvniecību rīkotie un atbalstītie pasākumi ārvalstīs 2024. gadā bija mērķēti, lai dažādās pasaules daļās veicinātu Latvijas atpazīstamību, veidotu izpratni par mūsu valsts identitāti, vērtībām, vēsturi un kultūru, kā arī politiskajām, drošības un ekonomiskajām interesēm, vienlaikus stiprinot Latvijas intelektuālo un saimniecisko potenciālu un konkurētspēju.

Ārlietu ministrija izvērsa **publiskās diplomātijas programmu Latvijas kandidatūras ANO DP vēlēšanu kampaņai**, kas bija fokusēta uz kontaktu veidošanu ar Āfrikas, Latīņamerikas, Karību jūras valstu un Okeānijas reģiona pārstāvjiem, Latviju parādot kā uzticamu, aktīvu un starptautiskos procesos iesaistītu ANO dalībvalsti, kas iegulda daudzpusējās diplomātijas stiprināšanā un dalās pieredzē un ekspertīzē aktuālajos ANO darba kārtības jautājumos.

Latvijas diplomātiskās pārstāvniecības Eiropā, ASV, Āzijā, Āfrikā, Austrālijā un Okeānijas reģionā organizēja vairāk nekā 60 publiskus pasākumus – seminārus, konferences, apaļā galda diskusijas, tematiskus pasākumus par Latvijai prioritārām ANO tēmām. Varšavas Humānās dimensijas konferencē Latvija atbalstīja EDSO Demokrātisko institūciju un cilvēktiesību biroja (ODIHR) rīkotu pasākumu par Krievijas agresijas un kara noziegumu izmeklēšanu Ukrainā, tai skaitā saistībā ar bērnu atgriešanu, Baltkrievijas un Krievijas režīmu represijām un cilvēktiesību pārkāpumiem.

Turpinājās sadarbība ar *Riga TechGirls*, organizējot projektus Kenijā (Nairobi), Austrālijā (Kamberā) un Fidži (Suvā) par sieviešu lomu uzņēmējdarbībā un IT nozarē.

Vairāki nozīmīgi pasākumi saistībā ar ANO DP vēlēšanu lobija kampaņu notikuši arī Latvijā. Piemēram, jūnijā Rīgā pirmo reizi norisinājās lielākais starptautiskais forums par Latvijas partnerību ar Āfrikas valstīm – “Latvija un Āfrikas valstis: partneri mieram un noturībai”.

Latvijai nedraudzīgo valstu realizētā informācijas kara un sabiedrības bažu par valsts un personisko drošību apstākļos ir ārkārtīgi svarīgi sniegt sabiedrībai precīzu un izsmelšu informāciju par ārpolitiskajām norisēm, kā arī aktīvi skaidrot valdības un ārlietu dienesta darbu nosprausto mērķu īstenošanā. Tikai labs informētības līmenis var nodrošināt kvalitatīvu atgriezenisko saiti ar sabiedrību un līdz ar to pieņemto lēmumu leģitimitāti sabiedrības acīs.

Tāpēc Latvijas pārstāvji piedalās lielākajos pasaules diskusiju forumos un konferencēs, regulāri uz Latviju tiek aicināti un uzņemti lielāko starptautisko domnīcu un pētniecības institūciju pārstāvji, kā arī sniegtas intervijas pasaules medijiem un viedokļu ietekmētājiem. ĀM arī aktīvi atbalsta Latvijas domnīcu un pētniecības iestāžu starptautisko sadarbību.

Saasinoties ģeopolitiskajai situācijai kopš Krievijas izvērstā pilna mēroga kara Ukrainā, aizvien lielāka vērība tiek pievērsta medijpratības uzlabošanai sabiedrībā, lai palīdzētu atpazīt dezinformāciju un informācijas manipulācijas gadījumus. 2024. gada oktobrī Ārlietu ministrijas organizētajā nevalstiskās organizācijas *EU DisinfoLab* konferencē Latvija iepazīstināja ar pieredzi dezinformācijas apkarošanas jomā un ieguldījumu šīs pieredzes nodošanā starptautiskā mērogā.

Ārlietu un Aizsardzības ministriju sadarbībā ar Latvijas Transatlantisko organizāciju (LATO) organizētais drošības un ārpolitikas forums “Rīgas konference 2024” pulcēja ietekmīgu dalībnieku loku atklātām un slēgtā loka diskusijām. Konferences fokusā bija Eiropas drošības nākotne, Ukrainas uzvara karā pret Krieviju, sankciju ietekme uz Krievijas ekonomiku un tās iekšējo stabilitāti, NATO 360 grādu stratēģija un globālās partnerības, ANO loma un darba kārtība šī brīža ģeopolitiskajā realitātē, mākslīgā intelekta ietekme uz nacionālo drošību, informācijas telpu un starptautiskajām attiecībām. Plašākai sabiedrībai bija iespēja sekot konferencei tiešraidē latviešu valodā.

Sarunu festivālā “LAMP” noritēja diskusijas par aktuāliem ārpolitikas jautājumiem, piemēram, Ārlietu ministrijas organizētajā sarunā par ANO reformu un mazo valstu lomu starptautiskajās organizācijā tika diskutēts par mazo valstu iespējām ietekmēt starptautiskus lēmumus, tostarp Krievijas agresijas pret Ukrainu kontekstā.

2024. gadā sadarbībā ar **ANO Jauniešu delegātu programmu (JDP)** īpaša uzmanība tika pievērsta Latvijas ANO DP kandidatūrai. JDP īstenotie pasākumi, vizītes skolās un simulācijas spēles nodrošina Latvijas jauniešu iesaisti globālajās diskusijās un palīdz veicināt Latvijas sabiedrības izpratni par ANO. 2024. gada 9. augustā Ārlietu ministrijā norisinājās ikgadējā ANO JDP Nacionālā konference “Nākotne jaunietim”, piesaistot 80 jauniešus no visas Latvijas. Konferences rezultātā tapa Latvijas jauniešu rezolūcija par starptautiskās drošības, dzimumu līdztiesības, klimata un izglītības jautājumiem. Tā tiek izmantota par pamatu JDP nostājamajiem starptautiskajos formātos, piemēram, dalībai ANO ĢA Augsta līmeņa nedēļā un ANO Klimata pārmaiņu konferencē (COP29). 2024. gada oktobrī ANO Jauniešu delegātu programma ar Ārlietu ministrijas atbalstu publicēja pirmo akadēmisko izdevumu “Jauniešu žurnāls”, apvienojot rakstus par drošības tēmām ar Latvijas ANO DP kandidatūras kampaņas moto – “Kopā par mieru un noturību”.

Ārlietu ministrija turpinās sniegt atbalstu ANO JDP programmas īstenošanai un uzturēt ciešu sadarbību ar JDP pārstāvjiem.

Lai nodrošinātu sabiedrības informēšanu par aktuāliem ārpolitikas notikumiem, Ārlietu ministrija veido komunikāciju ar sociālo tīklu starpniecību, publicējot ierakstus, īsvideo un infografikas, tai skaitā informējot par atbalstu Ukrainai, Latvijas attīstības sadarbības 25 gadiem un projektiem, skaidrojot ES sankciju politiku, iezīmējot Latvijai nozīmīgas starptautiskās un ANO atzīmējamās dienas, kā arī Latvijas vēstures nozīmīgos datumus. Tradicionāli divreiz gadā Ārlietu ministrija organizē konsulāro kampaņu “Ceļo droši”, lai ikvienu ceļotāju informētu par drošu ceļošanu.

Līdztekus kampaņai par Latvijas kandidēšanu ANO DP tika īstenota arī stratēģiskās komunikācijas kampaņa “Latvija 20 Eiropas Savienībā” un “Latvija 20 NATO”.

Latvijā un ārvalstīs ar vienoto logo “LV 20 ES NATO” tika īstenoti pasākumi sabiedrības iesaistei. No 2024. gada marta līdz aprīlim Daugavpilī, Rīgā, Jelgavā, Siguldā un Ventspilī notika Ārlietu ministrijas rīkotā viktorīnu sērija jauniešiem “Latvijas 20 gadi NATO”. Uzvarētājiem sadarbībā ar NATO Publiskās diplomātijas departamentu tika dota iespēja apmeklēt NATO centrālo biroju Briselē un tikties ar NATO ģenerālsekretāru Jensu Stoltenbergu.

Lai atzīmētu NATO 75. dibināšanas gadskārtu un Latvijas dalības NATO 20. gadskārtu, Rīgā tika rīkota zibakcija “Kopā skrienam. Kopā drošībai”, aicinot aktīvai līdzdalībai arī Rīgā rezidējošās ārvalstu vēstniecības.

2024. gada martā Ārlietu ministrija organizēja konferenci “20 gadi Latvijas dalībai Eiropas Savienībā un NATO”, lai atskatītos uz būtiskākajiem notikumiem, analizētu to ietekmi Latvijā, kā arī celtu redzamību par Latvijas dalības ES un NATO nozīmi un ieguvumiem dažādās jomās. Savukārt novembrī sadarbībā ar Latvijas Ārpolitikas institūtu organizēta konference “Eiropas Savienības nākotne un Latvijas intereses” ar mērķi rosināt sabiedrībā diskusijas par ES un Latvijas nākotnes izaicinājumiem tādās jomās kā drošība, ES paplašināšanās, ekonomika, klimats. Pēc Ārlietu ministrijas iniciatīvas konferences laikā tika atklāta Latvijas Ārpolitikas institūta publikācija “Latvijas ES 2030 redzējums. Ceļā uz nākotnes izaicinājumiem gatavu Eiropas Savienību”.

Lai informētu sabiedrību par ES jautājumiem, pirms Eiropadomes sanāksmēm un, izstrādājot Latvijas nacionālās pozīcijas, notiek regulāra viedokļu apmaiņa ar pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem un sociālajiem partneriem. Ārlietu ministrijas pastāvīgie partneri šajā jomā ir Latvijas Darba devēju konfederācija, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera, Latvijas Pilsoniskā alianse, Eiropas kustība Latvijā, Latvijas Sieviešu nevalstisko organizāciju sadarbības tīkls, domnīca “Providus”, “LAPAS” un Latvijas Pašvaldību savienība.

Konsulārais darbs un konsulārā palīdzībā

Krievijas agresīvā ārpolitika iezīmē jaunu konsulārā darba virzienu – Latvijas pilsoņu, tai skaitā esošo un bijušo amatpersonu, aizsardzību pret **Krievijas nepamatoti un ļaunprātīgi izsniegtajiem starptautiskajiem aresta orderiem**, kas ir viens no hibrīdkara elementiem, un to izpildes nepieļaušanu trešajās valstīs. Šim nolūkam Ārlietu ministrija ir informējusi visus starptautiskos partnerus par Krievijas prasību nelegitīmo un ļaunprātīgo raksturu. Tajā pašā laikā konsulārais dienests ir gatavs nekavējoties rīkoties gadījumā, ja kāda trešā valsts tomēr lemtu šos aresta orderus izpildīt.

2024. gadā konsulārais dienests turpināja sniegt Latvijas valstspiederīgajiem praktisku un informatīvu atbalstu dažāda rakstura krīzēs. Ārlietu ministrija organizēja 141 jauniešu un sešu pieaugušo repatriāciju no Spānijas un Francijas, kur personas ceļojuma laikā bija atstātas bezpalīdzīgā situācijā tūrisma kompānijas maksātnespējas dēļ. Pēc raķešu uzlidojumiem Libānas dienvidos konsulārais dienests sadarbībā ar Latvijas goda konsulu Beirutā palīdzēja 10

personām izceļot no Libānas ar citu ES dalībvalstu organizētiem speciālajiem reisiem. Jāizceļ Monikas Bukaiņes gadījums, kad Ārlietu ministrijai ciešā sadarbībā ar atbildīgajām Latvijas iestādēm izdevās meiteni atgriezt Latvijā pie viņas likumīgās pārstāves – mātes.

Sarežģītajos drošības apstākļos pasaulē Ārlietu ministrija turpināja aktīvu preventīvo darbu, informējot sabiedrību par drošas ceļošanas principiem. 2024. gadā īpaša uzmanība tika veltīta jauniešu auditorijai, sadarbojoties ar sociālo tīklu personību kampaņā “Jaunieši, lai attēli, ieraksti, iespaidi koši – ceļo droši!”, kā arī piedaloties jauniešu festivālā “Kopums” Līvānos un “Jauniešu dienās” Jūrmalā. Lai atgādinātu par drošu ceļošanu un cilvēku tirdzniecības riskiem, konsulārā dienesta pārstāvji sadarbībā ar Tiesībsarga biroju apmeklēja skolas un tehnikumus vairākās Latvijas pilsētās. Atzīmējot ES dienu cīņai pret cilvēku tirdzniecību, Ārlietu ministrija piedalījās informatīvajā kampaņā par darbaspēka ekspluatāciju “Neļauj sevi izmantot” jeb “Darbs ārzemēs”. Kampaņas laikā digitālajā vidē, lidostā, autoostā, vilcienos un citviet tika izplatīti tematiski vizuālie materiāli un video ar ieteikumiem ceļotājiem un darba meklētājiem.

2024. gadā Ārlietu ministrija sadarbībā ar citām iestādēm turpināja darbu konsulāro pakalpojumu efektīvākas pieejamības Latvijas valstspiederīgajiem ārvalstīs. 2024. gadā konsulārais dienests kopumā sniedza ap 175 000³⁶ maksas konsulāro pakalpojumu. Saglabājās liels pasu un personas apliecību pieprasījums. 2024. gadā ar pārstāvniecību starpniecību tika noformēti vairāk nekā 50 000 personu apliecinoši dokumenti. Lai Latvijas valstspiederīgajiem valstīs ar lielu tautiešu diasporu nodrošinātu ērtāku personu apliecinošo dokumentu saņemšanu, 2024. gadā pārstāvniecības organizēja 16 mobilo pasu darbstaciju izbraukumus.

Saistībā ar darba devēju lielo interesi par ārvalstu darba spēku arī 2024. gadā ievērojams skaits vīzu pieteikumu pārstāvniecībās tika saņemts nodarbinātības mērķiem. 2024. gadā līdzīgi kā gadu iepriekš pārstāvniecībās tika apstrādāti ap 11 000 vīzu pieteikumu saistībā ar nodarbinātību, kas veidoja aptuveni 35 % no visu pārstāvniecībās pieņemto vīzu pieteikumu skaita. Kopumā 2024. gadā pārstāvniecībās tika apstrādāti aptuveni 32 000 vīzu pieteikumi.

2024. gadā līdzīgi kā 2023. gadā par pārstāvniecībās sniegtajiem konsulārajiem pakalpojumiem valsts nodevās un konsulārajā atlīdzībā tika iekasēti ap 6 miljoniem EUR.

2025. gadā tiks turpināts darbs, lai paaugstinātu konsulārā dienesta gatavību vēl ātrāk un efektīvāk reaģēt krīzes situācijās.

Saikne ar diasporu

Vairāk nekā piektā daļa no Latvijas pilsoņiem uz laiku vai pastāvīgi dzīvo ārpus mūsu valsts robežām. Šāda situācija ir objektīvi izveidojusies gan 20. gadsimta vēsturisko notikumu iespaidā, gan modernās globalizācijas ietekmē. Saiknes uzturēšana ar tautiešiem un latviešu valodas un kultūras uzturēšana diasporas vidū ir Latvijas kā nacionālas valsts ilgtspējas viens no elementiem. Sadarbība un atbalsts Latvijas diasporai ir nozīmīga valsts politikas joma un būtisks Ārlietu ministrijas darbības virziens.

2024. gada 23. janvārī Ministru kabinets apstiprināja nu jau otro visaptverošo starpnozaru diasporas politikas plānošanas dokumentu – Plānu darbam ar diasporu 2024.–2026. gadam. Tajā ir ietverti valsts pārvaldes iestāžu īstenojamo pasākumu apraksti un informācija par nepieciešamo valsts finansējumu to īstenošanai.

Plānā ir iekļautas aktivitātes un darbības virzieni saskaņā ar Diasporas likumā noteiktajiem četriem darbības virzieniem:

- ❖ **latviskās identitātes un piederības sajūtas Latvijai stiprināšana, latviešu valodas un kultūras saglabāšana ārpus Latvijas;**
- ❖ **diasporas pilsoniskās un politiskās līdzdalības veicināšana;**
- ❖ **diasporas iesaiste Latvijas tautsaimniecības un zinātnes attīstībā;**
- ❖ **atbalsts remigrācijai.**

Plāns atbalsta diasporas daudzveidīgās vajadzības likumā noteikto diasporas politikas mērķu sasniegšanai, aptver līdz šim īstenotās un plānotās valsts, diasporas un nevalstisko organizāciju iniciatīvas, kā arī iezīmē tos uzdevumus un prioritātes, ko nosaka diasporas dinamiskā attīstība globalizācijas apstākļos.

2024. gadā notika četras Diasporas konsultatīvās padomes (DKP) sēdes, iesaistot tās darbā gan valsts, gan nevalstiskā sektora pārstāvjus. Līdz ar DKP dibināšanu ir izveidota efektīva konsultatīva sadarbības platforma, lai nodrošinātu iespējami plašu diasporas pārstāvību likumu un normatīvo aktu izstrādē, kā arī diasporas politikas attīstībai nozīmīgu lēmumu pieņemšanā.

Lai īstenotā diasporas politika sasniegtu izvirzītos mērķus, ir izveidotas un 2024. gadā sekmīgi darbojas arī tematiskās ekspertu darba grupas – Latviešu valodas un izglītības darba grupa, Remigrācijas koordinācijas darba grupa un Diasporas mediju darba grupa.

Ārlietu ministrija sadarbībā ar pārstāvniecībām un diasporas organizācijām ik gadu īsteno vidēji 100 mazāka mēroga projektus, kas vērsti uz diasporas saiknes ar Latviju stiprināšanu, iesaistot vairāk nekā 15 tūkstošus diasporas pārstāvju gandrīz 30 pasaules valstīs. Tiek atbalstītas aktivitātes kultūras, izglītības, zinātnes, ekonomikas, sporta un citās jomās, komunikācijas veicināšanas pasākumi, kā arī citas aktivitātes, kas veicina diasporas pašorganizēšanos, latviskās identitātes stiprināšanu un saiknes ar Latviju uzturēšanu, ko nav iespējams realizēt citu programmu ietvaros. 2024. gadā tika saņemti 144 projektu pieteikumi, kopsummā par 408 857,84 EUR. No tiem tika atbalstīti 84 projekti par kopējo atbalsta summu 164 261,72 EUR.

Lai nodrošinātu tās diasporas daļas viedokļa pārstāvību, kas nav pārstāvēta diasporas organizācijās, Ārlietu ministrija jau vairākus gadus sadarbojas ar Latvijas Universitātes Diasporas un migrācijas pētījumu centru (LU DMPC), kurā uzkrājusies apjomīga zināšanu bāze par diasporas un remigrantu situāciju un vajadzībām. Centra veiktie pētījumi palīdz veidot pētījumos balstītu rīcībspolitiku diasporas un remigrācijas politikas jomā. 2024. gada rudenī, pēc piecu gadu pārtraukuma LU DMPC uzsāka nu jau trešo apjomīgo diasporas aptauju. Šoreiz tā pievērsās diasporas politiskajai iesaistei, sociālajām un ekonomiskajām saitēm ar Latviju. Aptaujā tika noskaidrots, kādēļ ārvalstīs dzīvojošie Latvijas pilsoņi balso vai nebalso vēlēšanās, kādās vēl aktivitātēs iesaistās, lai ietekmētu procesus Latvijā, un kādu vēlētos redzēt politisko partiju piedāvājumu. Kā galvenie izaicinājumi diasporas vēlēšanu aktivitāšu paaugstināšanai pētījumā minēti **vēlētāju informētība** un **vēlēšanu iecirkņu pieejamība**. Šiem jautājumiem veltīsim īpašu uzmanību 2025. un 2026. gadā. Pētījumā apskatīta arī diasporas mediju un politisko partiju loma diasporas pilsoniskās aktivitātes paaugstināšanā. Pētījums atklāj arī, kādu iemeslu dēļ cilvēki šobrīd aizbrauc, kā tas laika gaitā ir mainījies un kas attur no atgriešanās

Latvijā. Tas pieskaras arī ekonomiskajām saitēm ar Latviju un diasporas gatavībai investēt Latvijas uzņēmumos.

Ārlietu ministrija sadarbībā ar Valsts kanceleju 2024. gada augustā rīkoja jau **trešo starptautiskajās organizācijās strādājošo Latvijas profesionāļu forumu**, pulcējot vairāk nekā 80 starptautiskajās organizācijās strādājošo Latvijas izcelsmes profesionāļu no aptuveni 25 valstīm, lai pārrunātu Latvijas attīstības un ārpolitikas prioritātes. Forumā mērķis ir stiprināt Latvijā un starptautiskajās organizācijās strādājošo profesionāļu pastāvīgu neformālu sadarbību, kas jau šobrīd sniedz vērtīgu pievienotību starptautiski atvērtas un dinamiskas valsts pārvaldes attīstībā.

Turpinās Pasaules Brīvo latviešu apvienības (PBLA) un Ārlietu ministrijas kopīgi rīkotie pasākumi Latvijas tautsaimniecības atbalstam. Lai veicinātu diasporas uzņēmēju tīklošanu, domapmaiņu un informēšanu par notiekošajiem procesiem Latvijā, PBLA sadarbībā ar Ārlietu ministriju, LIAA, Ekonomikas ministriju “Pasaules latviešu ekonomikas un inovāciju foruma” ietvaros 2024. gadā organizēja trīs pasākumus – “Latvija fokusā” – Stokholmā, Amsterdamā un Parīzē, “biznesa brokastīs” pulcējot Latvijas profesionāļus, diasporas uzņēmējus, dažādu nozaru speciālistus, studentus, lai apspriestu aktuālos drošības un ekonomiskos izaicinājumus.

Pielikumi

LATVIJAS ATBALSTS UKRAINAI KRIEVIJAS AGRESIJAS PĀRVARĒŠANĀ

1. pielikums

Militārais atbalsts Ukrainai

Militārā atbalsta kopējais apjoms kopš kara sākuma ir sasniedzis 400 miljonus EUR.

Latvija uz Ukrainu ir nosūtījusi bezpilota lidaparātus, helikopterus, haubices, ieročus un individuālo ekipējumu, munīciju, prettanku ieročus, pretgaisa aizsardzības sistēmas, radarus, pārtikas uzturdevas, informācijas tehnoloģiju iekārtas, sauszemes transportlīdzekļus un degvielu.

- ✦ Latvija īsteno Ukrainas karavīru apmācību programmu. 2024. gadā Latvijā apmācīti līdz 4000 Ukrainas bruņoto spēku karavīru. 2025. gadā plānots apmācīt līdzīgu skaitu militārpersonu, atkarībā no Ukrainas vajadzībām.
- ✦ 2024. gadā Latvija turpināja sniegt atbalstu Ukrainai arī Eiropas Miera mehānisma ietvaros, stingri iestājoties par militārā atbalsta nepārtrauktību un turpināšanu ilgtermiņā. 2024. gadā šī mehānisma ietvaros Latvija atbalstīja konkrēti Ukrainas atbalstam paredzētas finansējuma aploksnes – Ukrainas atbalsta fonda – izveidi.
- ✦ NATO Vašingtonas samitā sabiedrotie apstiprināja, ka Ukrainas ceļš uz NATO ir neatgriezenisks. Vašingtonā Latvija stingri iestājās par lēmumiem, kas veicina Ukrainas un NATO bruņoto spēku savietojamību, stiprina noturību un tuvina Ukrainas dalību NATO. Samitā līderi vienojās par jaunu NATO atbalsta misiju Ukrainai. Ar tās palīdzību NATO sniegs vienotu ieguldījumu Ukrainas bruņoto spēku apmācību koordinēšanā un bruņoto spēku attīstībā, kā arī koordinēs materiāltehnisko līdzekļu piegādes. Sabiedrotie vienojās līdz 2025. gada NATO samitam Hāgā sniegt militāru atbalstu Ukrainai vismaz 40 miljardu EUR apmērā. Izveidots NATO vecākā pārstāvja Ukrainā amats, kura uzdevums ir vadīt NATO pārstāvniecību Ukrainā un darboties kā ģenerālsekretāra galvenajam koordinatoram sadarbībā ar Ukrainas amatpersonām un institūcijām, sniedzot ieguldījumu Ukrainas reformu procesā un pārejā uz NATO standartiem.
- ✦ Latvija sniedz ieguldījumu NATO Visaptverošā atbalsta pakotnei Ukrainai. 2023. un 2024. gadā Latvija veica ikgadēju iemaksu 2 miljonus EUR apmērā, līdzīga apmēra iemaksu paredzot arī 2025. gadā.
- ✦ Latvija sadarbībā ar AK ir uzņēmusies līderību bezpilota lidaparātu jeb dronu koalīcijā, lai nodrošinātu maksimālu dronu spēju pieejamību Ukrainas bruņotajiem spēkiem. Latvija dronu koalīcijas vajadzībām 2024. gadā atvēlējusi **20 miljonus EUR** un nodrošinājusi 3000 kaujas dronu. 20 miljonus EUR Latvija koalīcijas uzdevumu izpildei piešķirs arī 2025. gadā.
- ✦ Atbalstot citu valstu centienus, Latvija pievienojās Čehijas iniciatīvai par artilērijas šāviņu iegādi Ukrainas vajadzībām un Igaunijas vadītajai Informācijas tehnoloģiju koalīcijai Ukrainas atbalstam. Koalīcijas mērķis ir attīstīt drošas, uzticamas un noturīgas informācijas un komunikāciju tehnoloģiju infrastruktūras izveidi Ukrainas Aizsardzības ministrijas un Bruņoto spēku struktūrās. Latvija piedalās arī Lietuvas vadītajā atmiņēšanas koalīcijā, kas gan apmāca atmiņēšanas speciālistus, gan piegādā Ukrainas armijai aprīkojumu, kas nepieciešams atmiņēšanas darbiem.

Atbalsts Ukrainas enerģētikas sektoram

- ✦ 2024. gada oktobrī MK apstiprināja **400 tūkstošu EUR** lielu iemaksu Starptautiskās Enerģētikas kopienas Ukrainas Enerģētikas atbalsta fondā.
- ✦ 2024. gadā Latvijas vadošie enerģētikas uzņēmumi ziedojuši Ukrainai divus strāvas ģeneratorus, 18 transformatorus, 128 elektroenerģijas skaitītājus, 1000 izolatorus, specializētās tehnikas vienības (traktoros, laivas, vieglo automašīnu piekabes laivu vešanai, autoiekrāvējus), kā arī konsultējuši Ukrainas kolēģus.

Atbalsts Ukrainas rekonstrukcijai

✦ **Latvija turpina iesaistīties Ukrainas rekonstrukcijas procesā, koncentrējoties uz Černihivas apgabalu.**

2024. gadā Černihivas apgabalā tika atklāti četri sociālās infrastruktūras objekti, kam 2023. gadā Latvijas valdība piešķīra 2 miljonus EUR no valsts budžeta līdzekļiem un kurus rekonstruēja ANO Attīstības aģentūra – Talalajivkas ciema padomes Talalajivkas licejs, Kijinkas bērnudārzs “Maljatko”, Novija Bilousa ciema padomes Starija Bilousa licejs un Černihivas pilsētas 19. pirmsskolas izglītības iestāde.

2024. GADĀ LATVIJA UKRAINAS REKONSTRUKCIJAI PIEŠĶĪRUSI 5 MILJONUS EUR

✦ **CFLA administrē 2,9 miljonus EUR**

- Šī finansējuma ietvaros ir noslēgti trīs rekonstrukcijas līgumi ar nevalstiskajām organizācijām “Uzņēmēji mieram” (īsteno rekonstrukciju Černihivas reģionālajā bērnu slimnīcā, Valsts universitātē “Černihivas politehnikums”, īsteno vispārārbūvnieciskos darbus un inženiertehniskos pieslēgumus dzīvojamo māju atjaunošanai Jahidnes ciemā Černihivas apgabalā); “Tavi Draugi” (veic Novobikovskas vidusskolas rekonstrukciju, kā arī rekonstrukciju Černihivas reģionālā primārās veselības aprūpes un sociālās aprūpes centrā) un “Centrs MARTA” (nodrošina 2023. gadā atvērto sieviešu atbalsta centru darbību un teritorijas labiekārtošanu projektā “Černihiva – karā cietušo sieviešu spēcīnāšana un atbalsts”).
- **100 tūkstoši EUR** veltīti arī CFLA būvuzraudzības projektam, kā arī apmācībām Černihivas apgabala ekspertu kapacitātes celšanai (tai skaitā ES jautājumos).

- ✦ **2 miljoni EUR** piešķirti Ekonomikas ministrijai, lai sekmētu Latvijas uzņēmēju iesaisti Ukrainas rekonstrukcijā, piegādājot mēbeles aizvadītajos gados rekonstruēto objektu labiekārtošanai un apkures katlu mājas izglītības iestāžu infrastruktūras labiekārtošanai Černihivas apgabalā.

- ✦ **100 tūkstoši EUR** piešķirti Satiksmes ministrijai digitālā sadarbības memoranda īstenošanai ar Ukrainu.

- ✦ 2024. gada oktobrī tika piešķirts papildu finansējums 100 tūkstošu EUR apmērā “Centrs MARTA”, lai īstenotu Ukrainas tiesībsarga Cilvēktiesību aizsardzības centra Černihivā telpu rekonstrukciju atbilstoši Černihivas apgabala administrācijas aicinājumam. Šo aktivitāti administrē CFLA, paplašinot Latvijas iesaisti Černihivas apgabala rekonstrukcijā.

- ✦ 2025. gadā Latvija turpinās iesaistīties Černihivas apgabala rekonstrukcijā, tam atvēlot valsts budžeta līdzekļus. Atbilstoši saistībām, kas izriet no Latvijas un Ukrainas vienošanās par ilglaicīgu atbalstu un drošības saistībām, laika posmā no 2024. gada līdz 2026. gadam Latvija iezīmē **15 miljonus EUR**, lai īstenotu rekonstrukcijas projektus, koncentrējoties uz sociālās infrastruktūras objektu atjaunošanu, psiholoģisko atbalstu sievietēm un ekspertīzes nodošanu, īpaši ar ES integrāciju saistītos jautājumos.

Attīstības sadarbības projektu īstenošana

2024. gadā turpinājās attīstības sadarbības projektu īstenošana Ukrainā, kam no Ārlietu ministrijas attīstības sadarbības budžeta tika veltīti **650 tūkstoši EUR**.

- ✦ Latvija sniedza atbalstu tādās jomās kā psihoeemocionālais atbalsts sievietēm, rehabilitācija, mikroķirurģija, finanšu uzraudzība, tiesu ekspertīzes un kara noziegumu dokumentācija, mazo un vidējo uzņēmumu attīstība, ES integrācija un lauksaimniecība.

- ✦ Projekti tiek īstenoti sadarbībā ar “Centrs MARTA”, Nacionālo rehabilitācijas centru “Vaivari”, Finanšu ministriju, Valsts tiesu ekspertīžu biroju, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameru, Rīgas investīciju un tūrisma aģentūru, nevalstiskajām organizācijām “Latvijas Standarts”, “Baltic Human Rights Society”, “New Door Association”, Latvijas Mikroķirurģijas asociāciju, Latvijas Universitāti, Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centru, Rīgas Juridisko augstskolu, Valsts kontroli un Valsts probācijas dienestu.

Atbalsts starptautisko organizāciju un finanšu institūciju ietvaros

- 2024. gadā Latvija atbalstījusi Ukrainu starptautisko organizāciju programmu ietvaros. Ārlietu ministrija iemaksāja **1,5 miljonus EUR** starptautiskajās organizācijās Ukrainas atbalstam.
- Ukrainas bruņoto spēku atbalstam Latvija iemaksājusi 4,3 miljonus EUR Eiropas Miera mehānismā.
- Kopš kara sākuma Latvija ir sniegusi papildu finanšu atbalstu Ukrainas valdībai ar starptautisko finanšu institūciju starpniecību **vairāk nekā 36 miljonu EUR** apmērā, veicot iemaksas Pasaules Bankā, Eiropas Investīciju Bankā, Starptautiskajā Valūtas fondā, kā arī Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības bankā.

Privātā sektora atbalsts

Latvijas pilsoniskā sabiedrība, uzņēmēji un nevalstiskais sektors, turpina aktīvi atbalstīt Ukrainu – gan humānās palīdzības, gan militārajā jomā.

- Organizācija “Ziedot.lv” no pilsoniskās sabiedrības un uzņēmējiem kopumā saņēmusi ziedojumus **vairāk nekā 26 miljonu EUR** apmērā. Ziedojumi tiek veltīti Ukrainas aizstāvju atbalstam, medicīniskajai palīdzībai slimnīcām un Latvijas mikroķirurģu palīdzībai Ukrainā, Ukrainas civiliedzīvotāju un pašvaldību, kā arī Ukrainas bēgļu Latvijā atbalstam.
- Ukrainu aktīvi turpina atbalstīt fonds “Uzņēmēji mieram”, palīdzot Ukrainas bruņotajiem spēkiem un veicot humānās palīdzības kravu piegādes uz Ukrainu **vairāk nekā 11 miljonu EUR** apmērā.
- Biedrība “Tavi Draugi” Ukrainai sniegusi atbalstu **vairāk nekā 7,3 miljonu EUR** apmērā, nodrošinot humāno un militāro palīdzību, kā arī sniedzot palīdzību Ukrainas bēgļiem Latvijā.
- Biedrības “Agendum” organizētais “Twitterkonvojs” ik nedēļu turpina veikt automašīnu piegādes uz Ukrainu, kas lielākoties tiek izmantotas Ukrainas aizsardzības sektora vajadzībām – 2024. gadā Ukrainā nogādātas jau **vairāk nekā 550 automašīnas**, kopš Krievijas agresijas sākuma sasniedzot 2000 automašīnu.

Atbalsts Ukrainas bēgļiem

No kara pirmās dienas Latvija ir sniegusi visaptverošu atbalstu no kara Ukrainā bēgošiem Ukrainas civiliedzīvotājiem, nodrošinot gan tūlītēju primāro atbalstu, gan ilgtermiņa atbalstu un palīdzību **tādā pašā apmērā kā Latvijas pilsoņiem**. Katru gadu Ukrainas civiliedzīvotāju atbalstam no valsts budžeta tikuši atvēlēti vismaz 70 miljoni EUR, 2025. gadā īstenojamajiem atbalsta pasākumiem atvēlēti 65 miljoni EUR.

2. pielikums

ĀRLIETU MINISTRIJĀ SNIEGTO PAKALPOJUMU SKAITS UN IEKASĒTIE IEŅĒMUMI

Pakalpojuma veids/ ieņēmumi	2021	2022	2023	2024
 Konsulāro maksas pakalpojumu kopskaits	133 765	186 169	204 535	154 209
 Personu apliecinošu dokumentu pieteikumi (pases/eID kartes)	29 815	50 647	61 422	46 731
 Mobilo pasu darbstaciju braucieni	11	15	32	16
 Vīzas (kopā)	27 760	35 316	33 326	26 521
 Vīzas saistībā ar nodarbinātību	13 244	14 566	11 333	10 258
 Ieņēmumi (valsts nodeva un konsulārā atlīdzība), EUR	4 240 762	5 689 257	6 185 029	5 027 857

Ārlietu ministrija